

Anna Kervinen

Lastensuojelu ja venäjänkielinen asiakas: yhteisymmärryksestä yhteistyöhön

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi (AMK)

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

20.01.2016

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Kervinen Anna Lastensuojelu ja venäjänkielinen asiakas: yhteisymmärryksestä yhteistyöhön 48 sivua + 4 liitettä 20.1.2016
Tutkinto	Sosionomi (AMK)
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaalialan koulutusohjelma
Ohjaajat	Lehtori Harju Riikka Lehtori Saukkonen Ulla
<p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä lastensuojelun viranomaisten ja venäjänkielisten vanhempien välillä. Menetelmänä käytettiin yhden päivän seminaaria/paneelikeskustelua, johon kutsuttiin lastensuojelun ammattilaiset sekä järjestöjen edustajat ja aktiiviset venäjänkieliset vanhemmat.</p> <p>Työn yhteistyötahoina olivat Uudenmaan venäjänkielisten yhdistys, Väestöliitto, Lastensuojelun keskusliitto, Voimavarakeskus Monika, Yhteiset Lapsemme sekä Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimi.</p> <p>Opinnäytetyö koostuu teoreettisesta ja toiminnallisesta osiosta. Opinnäytetyön teoriaosiossa pyrin luomaan kuvauksen suomalaisen lastensuojelun ja venäjänkielisten vanhempien kulttuurisista eroista ja niihin liittyvistä vaikeuksista.</p> <p>Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa saatiin ensimmäisiä kertoja aikaan todellista dialogia viranomaisten, järjestöjen ja venäjänkielisten vanhempien kesken. Seminaarin/paneelikeskustelun jälkeen koostetaan lisäksi infopaketti, joka julkistetaan internetissä. Sitä voivat käyttää apuna sekä sosiaalialan ammattilaiset, järjestöjen edustajat, että venäjänkieliset vanhemmat.</p> <p>Järjestetyn seminaarin/paneelikeskustelun ”Lastensuojelu ja venäjänkielinen asiakas: yhteisymmärryksestä yhteistyöhön” avulla saatiin selville monia ongelmakohtia venäjänkielisten vanhempien ja lastensuojelun kohtaamisista. Siellä tuli myös ilmi venäjänkielisten vanhempien tarpeet saada tietoa lastensuojelun toiminnasta ja palveluista viranomaisilta ja järjestöiltä omalla kielellään. Lastensuojelun ammattilaiset toivat myös esille oman tarpeensa ymmärtää enemmän venäläisten asiakkaiden kulttuuritaustasta johtuvaa käyttäytymistä, heidän asiakaskohtaamisissaan.</p> <p>Tilaisuudessa todettiin myös, että tämä tyyppiselle yhteistyölle olisi tarvetta ei ainoastaan venäjänkielisten vaan myös muiden maahanmuuttaja-asiakkaiden parissa.</p>	
Avainsanat	lastensuojelu, maahanmuuttajataustainen, venäjänkieliset vanhemmat, vanhemmuus, vuorovaikutus, dialogisuus

Author(s) Title Number of Pages Date	Anna Kervinen Child protection and Russian customer; from understanding to cooperation 48 pages + 4 appendices January 2016
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructors	Riikka Harju, Senior Lecturer Ulla Saukkonen, Senior Lecturer
<p>The aim of this study was to increase information and understanding between social sector taking care of children's rights and Russian speaking parents. Method was one day seminar/panel discussion to which was invited social sector professionals and representatives from different child protection organisations and Russian speaking parents.</p> <p>Partners of the seminar were Association of Russian speaking in Uusimaa region, The Family Federation of Finland, Central Union for Child Welfare, Monika-Multicultural Women's association, All Our Children and city of Helsinki Department of Social Services and Health Care.</p> <p>This graduation work consists of theoretical and functional sections. In the theory section, I'm trying to create the description in cultural differences and other related difficulties between Finnish Social Services of child protection and Russian speaking parents.</p> <p>This is a functional study, in which were achieved first times a real dialogue between social authorities, associations and Russian speaking parents. After the seminar will be done info package, which will be published on the Internet. It can be used by social and association workers and Russian speaking parents.</p> <p>With help of this seminar "Child protection and Russian customer; from understanding to cooperation" it was found out many problem areas in the meetings of social sector workers and Russian speaking parents. Also it was found out that there are many needs of Russian speaking parents to get more information of the services and functions in social sector of child protection in Russian. Social sector workers also pointed out the need to understand more the cultural background behavior of Russian clients, in their meetings with them.</p> <p>In the seminar it was also pointed out, that there is a need for this kind of cooperation not only with Russian speaking clients, but also with other immigrant client groups.</p>	
Keywords	child protection, immigrant, Russian speaking parents, interaction, parenthood, dialog

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Lastensuojelun järjestelmä Suomessa	3
2.1	Lastensuojelu	3
2.2	Lastensuojelunlaki	4
2.3	Venäjänkielisten vanhempien ennakkoluuloja Suomen lastensuojelusta	6
2.3.1	Median vaikutus venäjänkielisten vanhempiin	6
2.3.2	Lastensuojelun kulttuurisidonnaiset erikoisuudet	7
3	Vanhemmuus	9
3.1	Vanhemmuus ja lasten kasvatus venäjänkielisessä perheissä	10
3.2	Vanhemmuuden haasteet Suomessa venäjänkielisissä perheissä	13
4	Venäjänkieliset Suomessa	15
4.1	Venäjänkielisten perheiden kulttuuriset arvot	16
4.2	Venäjänkielisten perheiden integraation haasteet.	19
5	Dialogisuus sosiaalialan viranomaisten ja venäjänkielisten vanhempien kanssa lastensuojelussa	22
5.1	Dialogisuus sosiaalipedagogisena keinona	22
5.2	Kielen merkitys vuorovaikutuksessa maahanmuuttajien kanssa	23
6	Seminaari ja paneelikeskustelu – mahdollinen ovi yhteisymmärrykseen	25
6.1	Toiminnallisen opinnäytetyön taustat ja menetelmä	25
6.2	Järjestäjien valinnan kriteerit ja niiden lähestyminen	25
6.3	Projektin toteutus	28
6.4	Ajankäyttö	29
6.5	Opinnäytetyön projektin arviointi	30
6.5.1	Idean arviointi	30
6.5.2	Toteutustavan arviointi	32
6.5.3	Aineiston arviointi	34
7	Tulosten arviointi ja kehittämis ehdotukset	39
7.1	Kehittämis ehdotukset	39
8	Pohdinta	41

Liitteet

Liite 1. Seminaarin/paneelikeskustelun kutsu ja ohjelma

Liite 2. Palautekysely seminaarin osallistujilta

Liite 3. Seminaarin ”Lastensuojelu ja venäjänkielinen asiakas: yhteisymmärryksestä yhteistyöhön” palautelomakkeiden yhteenveto

Liite 4. Kuvauslupa ja suostumislomake

1 Johdanto

Lastensuojelun sosiaaliviranomaisia on syytetty sellaisista huostaanottopäätöksistä, jotka näyttävät koskevaan helpommin ulkomaalaisia. Venäjän media uutisoi ja pelotteli erittäin vakavasti lokakuussa 2012 sekä marraskuussa 2014 huostaanottotapauksista kiusallisilla tavoilla ja asia on edennyt ulkoministeriön tasolle. Venäläisen lapsiasiamiehen P. Astahovin mukaan Suomessa käytetään venäläistaustaisiin perheisiin liian kovia otteita ja suomen lastensuojeluviranomaiset pilaavat venäläisvanhempien elämän. (YLE.fi 2014).

Keskustelin aiheesta ja sen ajankohtaisuudesta muiden lastenkasvatus- ja perheasian-tuntijoiden kanssa ja seuraavat kysymykset tulivat ilmi: miten voisimme kehittää yhteistyötä suomalaisen lastensuojelun sosiaalialan ja venäjänkielisten asiakkaiden kanssa? Mistä venäjänkieliset saavat tietoa lastensuojelusta, miksi he eivät ole vastaanottaneet viranomaisten tietoa, mitä ja millä tavalla voisimme kehittää rakentavaa yhteistyötä konfliktien sijaan?

Toiminnallinen opinnäytetyöni rakentuu teoreettisesta osiosta, toiminnallisesta osiosta ja lopussa on opinnäytetyön raportti. Tarkoituksena teoreettisessa osiossa oli tutustua olemassa oleviin lastensuojelun ja maahanmuuttajien vuorovaikutuksen ja kokemusten perusteella tehtyihin tutkimuksiin ja projekteihin. Opinnäytetyöni toiminnallinen osa oli yhden päivän seminaari/paneelikeskustelu ”Lastensuojelu ja venäjänkielinen asiakas: yhteisymmärryksestä yhteistyöhön”, joka järjestimme Uudenmaan venäjänkielisten yhdistyksen, Väestöliiton, Lastensuojelun keskusliiton, Voimavarakeskus Monika yhdistyksen, Yhteiset Lapsemme yhdistyksen sekä Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden kanssa.

Seminaarin tavoitteena oli lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä lastensuojelun viranomaisten ja venäjänkielisten vanhempien välillä ja saada lastensuojelun ammattilaiset sekä järjestöjen edustajat ja venäjänkieliset aktiiviset vanhemmat seminaariin/paneelikeskusteluun kartoittamaan ja pohtimaan yhdessä keinoja lastensuojelun ja venäjänkielisten asiakkaiden yhteisymmärryksen ja yhteistyön parantamiseksi sekä molemminpuolisten väärinkäsitysten ja kulttuuritörmäysten vähentämiseksi.

Päätin rajata opinnäytetyöni pääkaupunkiseudulla asuviin venäjänkielisiin perheisiin ja lastensuojeluviranomaisiin.

Halusimme aloittaa dialogin venäjänkielisten vanhempien ja yhdistyksien sekä viranomaisten välillä, siksi valitsimme seminaarin/paneelikeskustelun, joka on interaktiivinen tapa selvittää eri osapuolten erilaisten näkemykset ja argumentit. Paneelikeskustelussa on vuorovaikutus ja mahdollisuus lisätä tietoa ja vaikuttaa toisen osapuolen mielipiteisiin. Paneelikeskustelun avulla molemmille tulee mahdollisuus rakenteelliseen dialogiin, tiedon saamiseen eri osapuolten omista haasteista asiassa, molemminpuoliseen tutustumiseen ja ymmärryksen lisäämiseen. Paneelikeskustelun analyysin avulla minulla oli tarkoitus selvittää voisimmeko lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä lastensuojelun viranomaisien ja venäläisten perheiden välillä ja millaisia keinoja asiakkaat odottavat viranomaisilta. Vuorovaikutuksen kehittäminen edelleen on riippuvainen molemmista osapuolista ja heidän arvoistaan, sekä siitä ovatko he valmiita kuuntelemaan ja ymmärtämään toista osapuolta ja vaihtamaan omia näkökulmiaan sekä mielipiteitään.

Pyrin huomioimaan eettisyyden tutkielmassani alusta loppuun asti. Osallistujia informoitiin ennen seminaaria siitä, että aineistoa käytetään opinnäytetyöhön. Kaikilta osallistujilta kysyttiin ennen tapahtumaa lupaansa materiaalin käyttöön ja julkaisemiseen. Paneelikeskusteluun venäjänkieliset asiakkaat saivat halutessaan osallistua nimettömänä.

2 Lastensuojelun järjestelmä Suomessa

Suomen perustuslaissa on perusoikeutena säädetty oikeus sosiaaliturvaan. Kunnat huolehtivat alueillaan sosiaalipalvelujen järjestämisestä ja toimeenpanosta. Sosiaali-huoltolaissa säädetään, mistä sosiaalihuoltoon kuuluvista tehtävistä kunnan on huolehdittava ja mitä sosiaalipalveluja kunnan on järjestettävä. Lasten ja nuorten huolto, laitoshuolto ja sosiaalityö kuuluvat muun muassa kuntien järjestämisvastuuseen. Kunta järjestää lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua, jota toteutetaan tekemällä lastensuojelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoimia. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. Lisäksi kunta järjestää ehkäisevää lastensuojelua, jonka tarkoituksena on lasten kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin edistäminen sekä vanhemmuuden tukeminen. (Kortelainen – Koistinen 2011: 82.)

2.1 Lastensuojelu

Toimintaa lastensuojelussa ja laitoksissa määrittää vahvasti lastensuojelulaki. Lastensuojelulain tarkoituksena on taata lapsen edun toteutuminen. Lisäksi laki antaa lapselle oikeuden osallistua itseään koskevien toimenpiteiden ja ratkaisujen valmisteluun sekä päätöksentekoon (Lastensuojelulaki 417/2007). Tätä oikeutta tukee myös YK:n lasten oikeuksien sopimus, jossa vaaditaan lapselle oikeutta oman mielipiteensä ilmaisemiseen sekä hänen mielipiteidensä huomioonottamista lapsen iän ja kehitystason mukaisesti (Lasten oikeuksien yleissopimus. Unicef n.d.).

Suomen perustuslaissa taas todetaan, ettei lapsen ikä saa olla perusteena asettaa lasta eri asemaan hänen mielipiteeseensä liittyvän syyn perusteella. Lapsia on siis kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä, ja heidän tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kehitystään vastaavasti (Perustuslaki § 6; Lastensuojelulaki 417/2007 § 2).

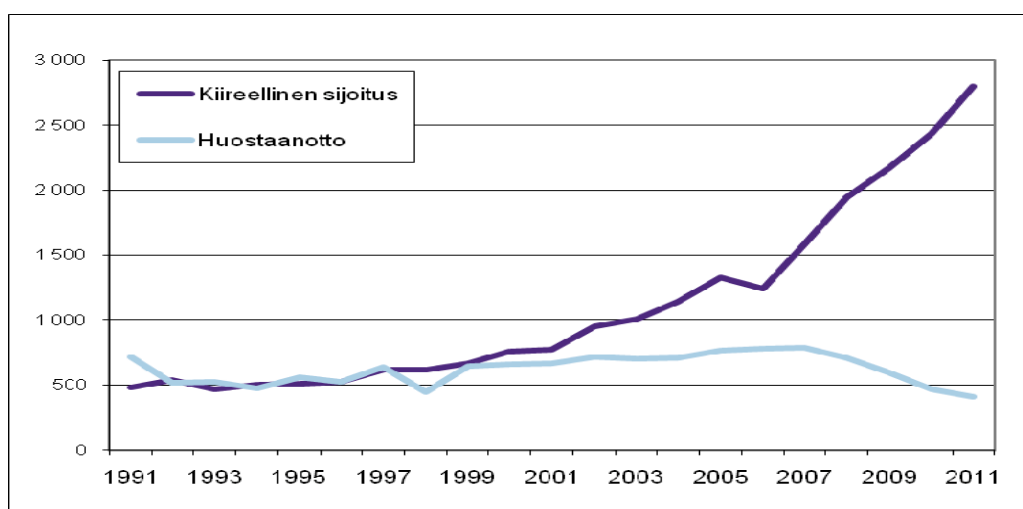
YK:n lasten sopimuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen asemaa yhteiskunnassa sekä varmistaa, etteivät lapset missään tilanteissa tule huonosti kohdelluiksi. Lapsen asioita ratkaistaessa on tärkeää pohtia sitä miten ratkaisut turvaavat lapsen edun sekä miten lapsen osallisuus päätöksentekoon taataan. Tehtävät ratkaisut eivät missään tilanteessa saa asettaa lapsia eriarvoiseen asemaan yhteiskunnassa. (Lastensuojelun Keskusliitto n.d.)

2.2 Lastensuojelunlaki

Uudistettu lastensuojelulaki astui voimaan vuonna 2008. Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla. Lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain. Tarvittaessa viranomaisten on ohjattava lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin. Lastensuojelun on tuettava perheitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa ja tässä tarkoituksessa on järjestettävä tarvittavia palveluja ja tukitoimia. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan ajoissa havaittuihin ongelmiin. Lastensuojelua toteutetaan ensisijaisesti lapsen edun mukaisella tavalla. (Kortelainen – Koistinen 2011: 82-83.)

Lastensuojelulain uudistuksessa tavoitteena oli vahvistaa ehkäisevää työtä ja varhaista puuttumista lasten ja perheiden ongelmiin. Ehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen oletettiin vähentävän raskaiden toimenpiteiden tarvetta, kuten lasten sijoittamista kodin ulkopuolelle. Lastensuojeluilmoituksista on koottu valtakunnallisesti tietoa vuodesta 2008 alkaen. Voimaan tullessa uudessa lastensuojelulaissa ilmoituskynnystä alennettiin ja ilmoitusvelvollisten toimijoiden piiriä laajennettiin. Ilmoitusten lukumäärät ja lapset, joita ilmoitukset ovat koskeneet alkoivat kasvaa. Esimerkiksi kiireellisten sijoitusten lukumäärät ovat kasvaneet lähes räjähdysmäisesti vuoden 2007 jälkeen (Kuvio 1.) (Sosiaali- ja terveysministeriö. Väliraportti 2012.)

Kuvio 1. Ensimmäistä kertaa huostaan otetut tai ensimmäistä kertaa kiireellisesti sijoitetut lapset vuosina 1991 - 2011 (Tilastoraportti 26/2012 THL).

Sosiaali- ja terveysministeriön selvitysryhmän väliraportissa (Väliraportti 2012) on todettu, että uuden lastensuojelulain tavoite ei ole toteutunut. Sijaishuollon kuormitus on jatkuvasti kasvanut ja uudet voimavarat on jouduttu sijoittamaan sijaishuoltoon. Selvitysryhmä on esittänyt alustavia havaintoja lastensuojelun tilasta ja ehdottanut jatkotoimia. Selvitysryhmä katsoo, että lapsiperheiden ja lasten palvelujen kehittämishaasteisiin eivät riitä vastauksiksi yksittäiset toimenpiteet eivätkä erilliset hankkeet. Selvitysryhmä ehdottaa pitkäjänteistä ja kokonaisvaltaista uudistamisohjelmaa. Selvitysryhmän mukaan ongelmien ratkaisu edellyttää monen osa-alueen samanaikaista kehittämistä ja saumattomaa yhteensovittamista. Lastensuojelussa tarvitaan huomattavasti nykyistä laajempaa ja suunnitelmallisempaa tutkimusta käytössä olevien sekä käyttöön otettavien työmenetelmien vaikutuksista ja vaikuttavuudesta. Selvitysryhmä pitää välttämättömänä, että uudelleen arvioidaan lastensuojelun kansalliset kehittämis- ja ohjausstrategiat. Selvitysryhmä muistuttaa, että uudistamisessa on lähdettävä liikkeelle lastensuojelun ja muiden lapsiperheiden ja lasten palvelujen perustehtävistä, joita määrittää lapsen edun ensisijaisuus.

2.3 Venäjänkielisten vanhempien ennakkoluuloja Suomen lastensuojelusta

2.3.1 Median vaikutus venäjänkielisten vanhempiin

Suomea ovat viimeisten 6 vuoden aikana ravistelleet 4 huostaanottokiistaa, joiden uutisointi etenkin Venäjän puolella on nakertanut Suomen venäjänkielisten vanhempien luotamusta lastensuojeluun. Venäjän media uutisoi ja pelotteli erittäin vakavasti lokakuussa 2012 sekä marraskuussa 2014 huostaanottotapauksista kiusallisilla tavoilla ja asia on edennyt ulkoministeriön tasolle. (YLE ja HS 2012 - 2015). Suomessa ei ole tähän mennessä tutkittu suomen ja venäjän mediaa ja miten ne vaikuttavat venäjänkieliseen vähemmistöön.

Venäläismediassa annetaan jatkuvasti ja tavoitteellisesti väärä kuva suomalaisten lastensuojelujärjestelmästä. Olen kerännyt 3 vuotta tilastoa lastensuojelutapauksista, joissa asiakkaana olivat venäjänkieliset vanhemmat ja lapset ja joista uutisoitiin sekä venäläisessä että suomalaisessa mediassa. Voin todeta että se olisi erillisen oman tutkimuksen arvoinen aihe. Minua kiinnosti miksi venäjänkieliset, jotka asuvat täällä ja ovat osa Suomalaista yhteiskuntaa, uskoivat mieluummin kaikkiin venäläisen median levittämiin uutisiin venäläisten huostaanottotapauksista Suomessa ja levittivät huhuja sekä virheellistä tietoa esimerkiksi sosiaalisessa mediassa.

Lastensuojelusta tiedotetaan venäjän kielellä yleisellä tasolla, mikä ei aina auta asiakasta ymmärtämään työn konkreettisia käytäntöjä. Aniksen tutkimuksen mukaan maahanmuuttajavanhemmat tietävät liian vähän avun hakemisesta ja mm. lastensuojelun työntekijöiden työstä. Heillä on myös osittain väärä käsitys lastensuojelusta, samoin kuin siitä, minkälaista vanhemmuutta valtaväestön keskuudessa pidetään hyvänä. Vanhemmat voivat kokea lastensuojeluinstituution ja oikeusprosessit hyvin hämmentävinä, turhauttavina ja vieraannuttavina. Lastensuojelu ymmärretään eri tavoin riippuen kulttuurista, kielellisistä ja uskonnollisista tekijöistä, joten reagointi ammattilaisten toimintaan ja kommunikaation onnistuminen on vaihtelevaa. (Anis, 2008: 98.)

Tampereen yliopistossa M. Suihkonen teki vuonna 2008 pro-gradu tutkimuksen ”Media venäjänkielisten maahanmuuttajien voimaantumisen tukena”, jossa hän tutkii miten venäjänkieliset maahanmuuttajat käyttävät mediaa integroituaan Suomeen ja säilyttääkseen omaa identiteettinsä. (Suihkonen 2008: 5.) Medialla Suihkonen tarkoittaa paitsi journalistista mediaa myös muuta mediaa, kuten mainontaa, viihdettä ja musiikkia. Internetiä ja sosiaalista mediaa Suihkonen ei ota huomioon tutkimuksessa.

Suihkonen kuvailee median merkityksellistä roolia oman kielen säilyttämisessä. Hän huomauttaa Venäjältä tuotettavan mediaa, joilla on merkittävää roolia informaation lähteenä, päivittäisenä uutislähteenä. Suomea osaavat venäjänkieliset maahanmuuttajat vertailevat Venäjää koskevia uutisia suomalaisissa ja venäläisissä viestimissä. Suihkonen korostaa että informaatiolla on vahva tunnepohjainen, konkreettinen suhde Venäjään ja venäjänkielisten on vaikea tunnistaa lähtömaataan suomalaisen median maalamasta Venäjä-kuvasta. Suihkosen mukaan tämä on yksi syy, miksi venäläinen media-tarjonta on tärkeää jokapäiväisessä elämässä. (Suihkonen 2008: 36-40.)

Nykyiset poliittiset ja taloudelliset tilanteet vaativat laajempia tutkimuksia median vaikutuksesta etnisissä yhteisöissä siitä missä suhteissa he käyttävät omankielistä mediaa ja missä suomalaista mediaa, mistä mediasta he saavat heitä koskevia tietoja ja kuinka luotettavana he kokevat valtamedian. Nämä kysymykset ovat herättäneet keskustelua ja venäjänkielisen Spektr-lehden päätoimittaja Eilina Gusatinsky hämmästelee haastattelussa Helsingin Sanomille 20.3.2015, miten lyhyessä ajassa sivistyneet ihmiset ovat Venäjällä muuttuneet. ”Vaikuttaa massapsykoosilta.” Gusatinsky saa monilta Venäjällä asuvilta tuttaviltaan nykyään kysymyksiä, joissa ihmetellään, miten he voivat asua Suomessa, koska siellä venäläistaustaisilla on aivan kauheaa. Venäläistuttujen käsityksen mukaan Suomessa venäläisiltä esimerkiksi viedään lapset ja perinteinen avioliitto on kielletty. Gusatinsky pohtii, että jos venäläistaustaiset eivät tunne kuuluvansa Suomeen ja olevansa hyväksytty osa yhteiskuntaa, se voi olla vaarallinen tekijä epävarmuuden oloissa. (Gusatinsky 2015.)

2.3.2 Lastensuojelun kulttuurisidonnaiset erikoisuudet

Venäjällä lastensuojelun painopiste on lasten huostaanoton puolella ja vanhemmilta otetaan oikeudet lopullisesti tai osittain oikeuden päätöksen perusteella. Lapsi sijoitetaan useimmiten lastenkotiin, ammattimaiset perhekotipalvelut alkoivat toimimaan laajemmin vasta viime vuosina, silloin kun venäläisten lasten sijoitusten määrä ylitti 600 000 lasta ja ongelmaan jouduttiin puuttumaan Venäjän korkeimmalla poliittisella tasolla (Pushkareva 2014.) Suomalainen lastensuojelutyö, sen tarkoitus, kokonaisuus ja työntekijöiden roolit ja vaatimukset ovat tuntematon maailma monille venäjänkielisille Suomessa. Viranomaisilla on valtiovelvollisuus, eivätkä he voi mainita kansalaisuutta huostaanottotapauksissa. Todelliset syyt jäävät tuntemattomiksi ja venäjänkielisillä vanhemmilla on tapa puolustautua hyökkäämällä suomalaisia lastensuojeluviranomaisia vastaan, käyttämällä asiassa Venäjän mediaa apuna. Heikkilä-Daskalopoulos toteaa, että ongelmat, jotka tuovat maahanmuuttajaperheet lastensuojelun palveluihin asiakkaaksi, voivat olla

aivan samoja kuin ns. kantaväestöllä: väkivalta, mielenterveysongelmat, kasvatusvaikeudet ja päihdeongelmat. (Heikkilä-Daskalopoulos 2008: 34.) Venäjänkielisiltä puuttuu ymmärrys siitä, että vanhemmuus ei lopu sijaishuollon aikana, vaan sitä rajoitetaan siksi ajaksi, kunnes vanhemmat pystyvät taas huolehtimaan lapsistaan. Kahden maan erilainen lainsäädäntö, sekä suomalaisen lastensuojelun terminologian tuntemattomuus aiheuttaa heille pelkoa, että lapset viedään pois. (Sosiaaliportti. Venäjänkielisen asiakkaan kohtaaminen n.d.)

Anis, Katisko ja Heikkilä-Daskalopoulos tuovat esiin tutkimuksissaan myös kielestä johtuvia haasteita. Sosiaalialan työntekijöiden ja maahanmuuttaja-asiakkaan tapaamisissa tulkkeja ei aina käytetä, asiakkaiden on vaikea kertoa tunteistaan suomeksi, stressitaso vaikeuttaa asioiden ymmärtämistä ja kokonaisuuksia on vaikea hahmottaa. On vaikeaa puhua tukemisesta tai yhteisten tavoitteiden asettamisesta, jos ei kielellisesti ymmärretä toisiaan, myös luottamuksellisen asiakassuhteen rakentuminen on kaikkein haasteellisinta näissä tapauksissa. (Anis 2008; Heikkilä-Daskalopoulos 2008; Ekholm – Katisko 2012.)

Katisko omassa tutkimuksessa esittää näkemyksiä, että usein maahanmuuttajaperheet kokevat niin, että informaation saaminen voisi auttaa ongelmien ennaltaehkäisyssä, jos maahan muuttaneet perheet saisivat informaatiota heti Suomessa asumisen alkuvaiheessa. Maahanmuuttajataustaiset vanhemmat katsovat, että heidän asemaansa parantaisi ja että heidän äänensä tulisi paremmin kuuluviin, jos lastensuojelun työntekijöinä olisi enemmän maahanmuuttajia. (Ekholm – Katisko 2012: 29.)

3 Vanhemmuus

Vanhemmuus muovautuu sosiaalisten, kulttuuristen, psykologisten ja taloudellisten tekijöiden yhteisvaikutuksista. Vanhemmuus ei ole muuttumaton, pysyvä ominaisuus tai taito, vaan se on kehitty mis- ja oppimisprosessi. Perhe ja vanhemmuus eivät ole sama käsite, vanhemmaksi perheet tulevat lasten syntymän tai adoption jälkeen. Lapsen tuleminen perheeseen avaa aikuisessa uuden inhimillisen ulottuvuuden, vanhemmuuden. Vanhemmuus on siis suhde, joka rakentuu kiintymykselle ja vuorovaikutukselle. Sillä on myös oma elämänsänsä. Sosiokulttuurisesta näkökulmasta katsottuna vanhemmuudessa on kysymys yhteiskunnallisesta instituutiosta, joka pohjaa tapoihin ja lakeihin. Näitä tukevat normit ja yleisesti hyväksytty virallinen moraalikäsite siitä, mitä edellytetään vanhemman ja lapsen suhteelta. Vanhempi on lapselle ensimmäinen ja tärkein ihmisenä olemisen malli. (Huttunen 2001: 49; Tamminen 2005: 69.) Vanhemmiksi ei synnytä, vaan vanhemmiksi kasvetaan, vanhemmuudella on oma elämänsänsä. Elämänsänsä teoria näkee vanhemmuuteen siirtymisen ihmiselämän vaativimpana kehitystehtävänä. Vanhemmaksi tuleminen on kriisi- tai siirtymävaihe, jonka läpikäyminen ja ratkaiseminen kasvattaa vanhempia vastuullisuuteen ja toisen ihmisen elämästä huolehtimiseen. (Huttunen 2001: 49-51.) Värri (2000: 109) kuvaa väitöskirjassaan vanhemmuuteen siirtymistä totaalisenä elämänmuutoksena, jonka jälkeen maailma ei ole vanhemmille enää entisenlainen yksilöllisten mahdollisuuksien maailma, vaan lapsesta on tullut vanhempiensa elämän kokoaikainen keskipiste.

Venäjänkieliset ovat koko Suomen ja erityisesti pääkaupunginseudun suurin maahanmuuttajien ryhmä ja Tilastokeskuksen mukaan 47% heistä on perheellisiä. (Tilastokeskus 2013.) Uudessa maassa vanhemmat kasvattavat lapsiaan tilanteessa ja yhteiskunnassa, jossa heidän aikaisemmat kulttuuriset käsityksensä ja kokemuksensa eivät aina toimi. He joutuvat ohjaamaan lapsiaan ja tekemään valintoja tilanteessa, jossa aiemmat tiedot ja käsitykset rooleista ja normeista eivät siis välttämättä toimi. Vanhemmat saattavat kokea, että heidän vaikutusvaltansa on vähentynyt sekä omaan elämäänsä että lapsiinsa. Muutokset, paine ja uhka tulevat samanaikaisesti ulko- ja sisäpuolelta. Vanhemmat saattavat kokea, että lapset ”liukuvat pois” heidän ulottuviltaan yhteiskuntaan, jota he eivät tunne. Tällaisessa tilanteessa lasten äärimmäinen kontrolloiminen ja rajoittaminen voi olla epätoivoinen yritys vaikuttaa muutosprosessiin, johon ei kykene muuten vaikuttamaan. Kulttuurierot vanhemmuudessa uudessa kotimaassa ovat pienimmillään

suomalais-venäläisissä perheissä ja suurimmillaan pelkästään venäläisissä maahanmuuttajaperheissä, joissa molempien vanhempien äidinkieli on venäjä. (Alitolppa-Niitamo 2005: 45; Ekholm – Katisko 2012: 33.)

Vanhempien roolissa ja tehtävissä Suomessa ja Venäjällä on eroja, jotka heijastuvat maahanmuuttajien elämään ja ovat osittain haasteena lastensuojelutyössä.

3.1 Vanhemmuus ja lasten kasvatusta venäjänkielisessä perheissä

Tässä opinnäytetyössä puhumme venäjänkielisistä vanhemmista, jotka asuvat pääkaupunginseudulla. Keitä he ovat, kuinka vanhoja he ovat, millaisia vanhempia he ovat? Seuraavassa luvussa esitän, että enemmistö, kolmasosa heistä, ovat syntyneet 1960 - 1970 luvuilla, jolloin sekä yhteiskunta, että kasvatuskulttuuri olivat varsin erilaisia verrattuna nykypäivään. Venäjällä on tapahtunut muutoksia viimeisten yli 50 vuoden aikana, aivan kuten Suomessakin, mutta niiden poliittiset, taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset ovat erilaiset. Samoin kuin Suomessa, Venäjälläkin maaseudun suurperheet korvautuvat kaupunkilaisilla kahden elättäjän ja alhaisen lapsiluvun perheillä, naiset siirtyvät kokopäiväiseen palkkatyöhön ja lasten päivähoito siirtyy yhteiskunnalle hoidettavaksi. Sukulaisten läheisyys perheissä on säilynyt sen takia, että Venäjällä on ollut aina pula asunnoista ja nuoret parit joutuvat asumaan vanhempiensa luona. Nykyään asuntotilanne on parantunut ja asuntojen vuokrausmahdollisuudet antavat nuorille perheille mahdollisuuden asua erikseen, silti monet ovat taloudellisesti riippuvaisia vanhemmistaan. (Rotkirch 2007: 8-12.)

Yleensä venäläinen kuvaa perheensä laajemmaksi perheyhteisöksi kuin suomalainen. Perheenjäseniksi lasketaan vanhemmat ja lapset, isovanhemmat molempien vanhempien puolelta, serkut sekä aikuiset sisaret, sedät ja tädit, joiden kanssa jaetaan arkielämää. Myös parhaalla ystävällä on perheenjäsen rooli ja häneltä kysytään neuvoja ja hän osallistuu perhejuhliin ja –tilaisuuksiin. (Novitsky 2013: 11; Rotkirch 2007: 13.) Novitsky kirjoittaa myös, että yhteiskunnalla on Venäjällä vahva rooli kasvattajana, esimerkiksi kadulla ohikulkija voi huomauttaa lasten vaatetuksesta, käytöksestä jne. Erityisesti opettajia ja lääkäreitä kunnioitetaan ja heiltä odotetaan ohjeita lasten kasvatukseen liittyen. Pienten lasten kasvatusta on vahvasti ohjaavaa ja opettavaa. Lapsen hyvä on ikään kuin aikuisen käsissä, joka tarkoittaa sitä että lapsesta huolehtivat aikuiset tekevät yleensä päätökset. (Novitsky 2013: 15.)

Värri korostaa, että vaikka vanhemmuus ja lapsuus ovat historiallisesti muuttuvia ilmiöitä, kasvatustavasta velvollisuudesta säilyä muuttumattomana vanhemmilla. Kysymykseen mitä on hyvä kasvatustapa - jokaisen kasvattajan on ratkaistava kantansa siihen sukupolvesta toiseen. (Värri 2000: 131-136.) On mahdollista, että Suomeen muuton jälkeen venäjänkielisten maahanmuuttajaperheissä on tapahtunut muutos määritelmässä laajentuneesta perheestä ydinperheeseen, koska maantieteellinen välimatka ”vanhemman omiin biologisiin” sukulaisiin sekä Suomen ja Venäjän valtioiden raja rajoittavat sitä, mitä usein hän voi tavata sukulaisiaan eli entisiä perheenjäseniään rajan takana (Liebkind 2004: 181).

Suomessa asuville venäjänkielisille perheille on erittäin tärkeää sukulaissuhteen ylläpitäminen Venäjällä asuvien isovanhempien ja sisaruksien kanssa. Venäjänkieliset äidit ovat riippuvaisempia vanhemmista asuessaan Venäjällä. Kyse on turvallisuuden tunteesta, kun vanhemmat ovat lähellä ja tarjoavat apua. Mutta Suomeen muuton takia monilla vanhemmilla lastenkasvatuksen arvomaailma on muuttumassa ja heidän voi olla vaikea valita täysin perinteisen venäläisen autoritaarisen lastenkasvatuksen ja suomalaisen ohjaavan lastenkasvatuksen välillä. Vanhempien näkemykset lasten kasvatuksesta muuttuvat väistämättä jollain tavalla uudenaikaisissa yhteiskunnallisissa yhteyksissä. (Liebkind 2004: 180).

Venäjällä koulutusta arvostetaan kovasti. On perheitä, joissa odotukset lasta kohtaan voivat olla hyvin suuret. Lapsen toivotaan olevan taitava laulaja, soittaja, urheilija, voimistelija ja menestyvän hyvin koulussa. Myös englannin kieltä arvostetaan kovin. Vanhempien toiveet ohjaavat lasta aktiviteettien pariin ja lapsen omat toiveet sivuutetaan. Tämä johtaa lapsen ylikuormittumiseen ja stressiin. Maahanmuutto voi vielä korostaa lapsen paineita perheen selviytyjänä – taloudellisessa mielessä – koska hänen katsotaan olevan velvollinen ottamaan aikuisena toisella tavalla taloudellista vastuuta vanhemmistaan kuin suomalaisperheissä. Venäjänkielisten vanhempien asettamien tavoitteiden kohtuullisuus ja lapsen realististen voimavarojen ymmärtäminen sekä se, että lapsella on oma elämä, on perhetyön suuria haasteita. (Heinänen 2004: 17.) Verrattuna Suomeen, jossa harrastuksiin vievät molemmat vanhemmat, venäjänkielisissä perheissä yleensä äidit hoitavat kaikki kuljetukset. Isyyslomasta Venäjällä ei ole merkkejäkään, siksi venäjänkielisille kokemus osallistuvasta vanhemmuudesta Suomessa on uusi.

Rotkirch huomaa ison eron venäläisten ja suomalaisten koulujen välillä. Jos Suomessa korostetaan kouluikäisten lasten omatoimisuutta ja itsenäisyyttä, niin Venäjällä on tiukempi koulukuri, opettajat kantavat enemmän huolta ja ohjeistavat vanhempia lasten kasvatuksen ja opiskelun edistämiseen liittyvissä asioissa. Venäjällä on yleisempää ja sallitumpaa, että vanhemmat voivat olla ylpeitä lapsestaan ja hänen menestyksestään. Venäjällä vanhemman ja lapsen, sekä opettajan ja opiskelijan roolit ovat selkeämpiä kuin Suomessa. Venäläinen vanhemmuus ei muistuta kumppanuutta tai kaverivanhemmuutta, jossa lapsi ja vanhempi ovat tasavertaisia ystäviä. Vastuun nähdään myös ensisijaisesti olevan aikuisilla, jos lapsi joutuu huonoon seuraan tai epäonnistuu opinnoissaan. Verrattuna suomalaisiin perheisiin, venäjänkieliset vanhemmat odottavat lapsensa itsenäistyvän huomattavasti myöhemmin, myös nuoret ovat riippuvaisempia vanhemmistaan, erityisesti äideistään. (Rotkirch 2007: 23.)

Venäjällä on edelleen vallitseva autoritaarisen kasvatuksen malli ja lasten kuritus on sallittua. Siksi on hyvin tärkeää ajoissa selittää maahanmuuttajille, että Suomessa ruumiillinen kuritus, lasten henkinen alistaminen, sekä pahoinpiteleminen on kielletty (Sosiaaliporssi.info n.d.). Huomasin venäjänkielisessä sosiaalisessa mediassa paljon kyselyjä siitä mitä kurittamisen käsite pitää sisällään, millaiset vaikutuskeinot vanhemmille ovat sallittuja ja miten he pitävät lasten kanssa sovituista rajoista kiinni sekä millaiset mahdollisuudet heillä on rangaista lasta. Siihen on vaikeaa vastata yksinkertaisesti. Mutta järjestöt ja opiskelijat järjestivät erilaisia vanhemmuuteen liittyviä luentoja ja tapaamisia, joissa ammattilaiset ovat kertoneet millaista kasvatusta on Suomessa, mitä tarkoittaa osallistuva työ päiväkodin kanssa tai kumppanuus kasvatuksessa. (Yhteiset lapsemme n.d., Tilli 2014.)

Lastensuojelusta on ollut viime vuosina muutamia artikkeleja venäjänkielisessä mediassa. (Gusatinsky 5/2010: 8-9; Kopylova 8/2014:9). Luentoja ja keskusteluja on järjestetty opinnäytetyön toiminnallisena osana (Sairainen 2014) ja järjestöjen kautta (Yhteiset lapsemme, Antikafe), sekä myös sosiaalisessa mediassa (Mamochki Suomi). Tärkeää on selittää venäjänkielisille vanhemmille, että lapsi Suomessa on perheen täysivaltainen jäsen. Lasten mielipiteen huomioonottaminen tarkoittaa usein sitä, että suomalaiset vanhemmat pyrkivät luomaan lapsille kasvuympäristön, jossa he saavat keskustella ja perustella omat kantansa ja tekemisensä. Suomessa lapsia kuunnellaan ja heidän kanssaan neuvotellaan. (Korhonen 2007: 69.) Tämä on monelle venäjänkieliselle uusi kasvatustyyli, verrattuna siihen, että Venäjällä on vieläkin vahva autoritaarinen kasvatustyyli. Vanhemmat, isovanhemmat ja muut sukulaiset voivat edellyttää, vaatia ja kieltää,

perustelematta. Lasten oikeudet ovat rajoitetut, koska heillä ei ole elämänkokemusta ja aikuinen pitää itseään ongelmatilanteiden oikeana ratkaisijana. (Novitsky 2013:15.)

3.2 Vanhemmuuden haasteet Suomessa venäjänkielisissä perheissä

Erilaisten tutkimusten mukaan monilla maahanmuuttajavanhemmilla ei ole riittävästi tietoa perheasioista ja lastenkasvatuksesta Suomessa (Anis 2008; Katisko 2013; Heikkilä-Daskalopoulous 2008; Niekka 2010). Katisko kuvailee vanhempien aikaisemmat kulttuuriset käsitykset ja kokemukset sanalla ”kartat”, jotka maahanmuuttajat ikään kuin ottavat mukaansa kotimaastaan ja kantavat mukanaan ajasta ja paikasta riippumatta, mutta uudessa maassa ne eivät toimi. Suomeen muuttaessaan monet venäjänkieliset maahanmuuttajat kokevat, että heidän elämänsenteensa ovat ristiriidassa suomalaisiin arvoihin nähden, joissa perhe, perhesuhteet ja kansalaisvapaudet ovat tärkeä osa jokaisen ihmisen elämässä.

Aikuisten tarpeet ja motivaatio opiskella ja käyttää suomen kieltä riippuivat paljon maahanmuuton syistä, koulutuksesta sekä henkilökohtaisista kiinnostuksen kohteista. Katisko kirjoittaa (Katisko 2013: 38), että maahanmuuttajan perheen eritahtinen kotoutuminen on riskitekijä, jos lapsi osaa suomenkieltä paremmin kuin hänen vanhempansa ja toimii vanhempiensa tulkkina. Valtakulttuurin, eli suomen kielen oppiminen sujuu hyvin niillä vanhemmilla, jotka käyvät töissä ja joilla on laaja sosiaalinen verkosto suomalaisten kanssa. Niillä perheillä, joissa molemmat vanhemmat puhuvat venäjää, pitävät venäjänkielisen sosiaaliverkoston aktiivisena, mutta heillä ei ole juurikaan kontakteja suomalaisten kanssa. Kommunikointivaikeudet saattavat aiheuttaa vanhemmille ongelmia palvelujärjestelmässä, palvelu ja neuvonta eivät ole tarpeeksi ymmärrettävää tai heillä ei ole tietoa siitä, miten ja mistä he saavat apua. Kuten aiemmin oli mainittu, vanhemmat käyttävät läheisten ja ystävien tukea tai etsivät neuvoja venäjänkielisiltä sivustoilta. Vaikeassa elämäntilanteessa on tärkeää saada perheelle ammattimaista tukea ja neuvontaa. Kielivaikeudet voivat aiheuttaa väärinkäsityksiä, sekä epäluottamusta. Hyvällä asiatulkauksella on erittäin tärkeä rooli molempien osapuolten asioiden ymmärryksessä. (Katisko 2013: 21-26.)

Venäjänkieliset vanhemmat tutustuvat suomalaisten lasten kasvatukseen neuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluissa. Lasten kasvatuseriaatteet Suomessa sisältävät kotikasvatusta ja varhaiskasvatusta, ohjaavia tai vapaita kasvatustekniikoita. Suomalais-

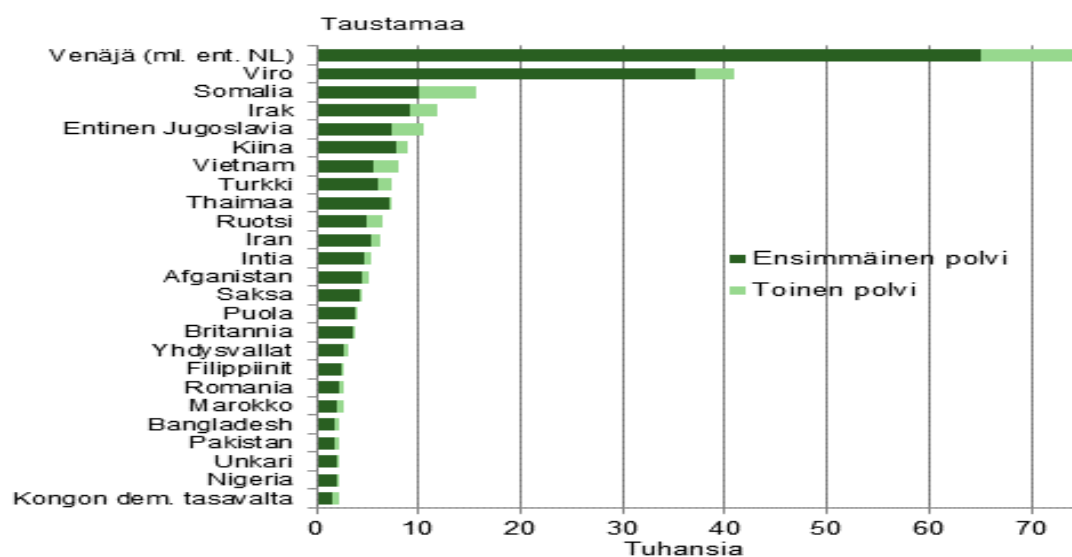
vanhemmat ottavat lapsen tarpeet huomioon, käyttävät ohjaamista ja opastamista keskeisimpänä menetelmänä. Rangaistukset ovat vähissä, lapsille selitetään miten pitäisi toimia. Lapsia pidetään suhteessa aikuisiin tasa-arvoisina. Monien venäjänkielisten vanhempien on vaikea muuttaa omaa autoritaarista kasvatustyyliään ja sopeutua uusiin kasvatusohjeisiin. Järjestöt (Antikafe, Yhteiset lapsemme), Väestöliitto ja kunnat ovat tuke-
massa maahanmuuttajille jaettavaa informaatiota lasten kasvatuksesta Suomessa heidän omalla kielellään, myös venäjäksi. Novitsky ja Kumpumäki ovat todenneet, että vi-
ranomaisten kanavat eivät saavuta venäjänkielisiä vanhempia riittävän hyvin eikä katta-
vasti. Tutkittuani asiaa olen saanut selville, että järjestöt (Antikafe, Yhteiset lapsemme),
sosiaalialan opiskelijat (Sairanen 2014; Tilli 2014) ja muut tahot järjestävät luentoja van-
hemmuudesta, kotikasvatuksesta ja varhaiskasvatuksesta Suomessa, niiden tavoista ja
arvoista. Venäjänkielisessä sosiaalisen median ryhmässä MamochkiSuomi, eli Äidit-
Suomessa (MamochkiSuomi n.d.) on yli 4000 jäsentä ja aiheet lastenhoito, päiväkotien
vertailut ja kouluun liittyvät teemat, saavat paljon kommentteja, äidit kertovat omista ko-
kemuksistaan ja neuvovat mistä saa apua.

Uuden kotimaan uusien tapojen ja arvojen vastaanottaminen on pitkä prosessi. Tarvit-
semme erilaisia kanavia kertomaan miten venäjänkieliset perheet voisivat hyötyä uuden
yhteiskunnan kasvatusten menetelmistä ja käyttäytymispiirteistä menettämättä oman aiem-
man kulttuurinsa ja sen heille oleellisia arvoja.

4 Venäjänkieliset Suomessa

Venäläiset ovat asuneet Suomessa 1700-luvulta lähtien. Aluksi venäläiset, jotka asuivat Suomessa elivät melko eristyneinä valtaväestöstä. Kaupungeissa heillä oli tiivis yhteisö, joka vaali venäläistä kulttuuria esimerkiksi oman julkaisutoiminnan ja yhdistysten avulla. (Lainiala-Kankainen 2002: 134-137.) Venäläisperäisen väestön määrä alkoi nousta näkyvästi Suomessa 1990-luvulla. Kasvun taustalla oli presidentti Mauno Koiviston ja Suomen viranomaisten myöntämä paluumuuttostatus niille Neuvostoliiton kansalaisille, joilla oli suomalaiset sukujuuret. (Liebkind ym. 2000: 25.)

Ulkomaalaistaustaisista selvästi suurin ryhmä olivat henkilöt, joiden taustamaa oli Venäjä tai entinen Neuvostoliitto. Heitä oli vuoden 2013 lopussa 74 202, mikä on neljäsosa kaikista ulkomaalaistaustaisista. Seuraavaksi suurimmat ryhmät olivat virolaistaustaiset, 40 990 henkilöä (Kuvio 2.) (Tilastokeskus 2013).

Kuvio 2. Tilastokeskus: Suurimmat ulkomaalaistaustaisten taustamaaryhmät 2013

Pietarin mukaan (2007: 23) venäläiset maahanmuuttajat voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Suurimpaan ryhmään kuuluvat inkerinsuomalaiset ja muut etniset suomalaiset. Toiseen ryhmään kuuluvat ne entisestä Neuvostoliitosta lähteneet etniset venäläiset, jotka ovat muuttaneet Suomeen työ- ja perhesyistä pääasiassa Venäjältä tai Virosta. Pienin ryhmä koostuu venäjää pääkielenään puhuvista entisen Neuvostoliiton kansalaisista, jotka eivät ole etnisesti venäläisiä, eivätkä suomalaisia.

Määrittelen kohdejoukon, jota tarkastelen tässä tutkielmassa. Valitsin kriteeriksi kielen ja Euroopan puolella olevat syntymävaltiot (Latvia, Liettua, Viro, Valko-Venäjä, Venäjä, Ukraina, Moldova) sillä ne antavat luotettavimman kuvan siitä, kuinka paljon venäjänkielisiä on pääkaupunginseudulla. Keräsin Tilastokeskuksen sivuilta tilastoja eri perusteilla kuten, kansalaisuus, äidinkieli tai syntymävaltio pystyäkseen perustelemaan ja vertailemaan, että syntymävaltio ja kieli ovat ne kriteerit, joiden perustella voisimme saada luotettavimman kuvan siitä, kuinka paljon pääkaupunkiseudulla on venäjänkielisiä ja heidän ikäjakaumansa. Jos väestö muuttujana käytetään termiä – kansalaisuus - Uudenmaalla on 10 162 henkilöä iältään 25-75 v. Mutta jos taas väestö muuttujana käytetään - syntymävaltiota ja kieltä - luvut melkein vastaavat toisiaan; 21 330 ja 22 108. Noin kolmas osa yhteisöstä on alle 25-vuotiaita.

Ottaen huomioon, että venäjää äidinkielenään puhuvien joukossa on venäläisten lisäksi myös suuri joukko muiden kansallisuuksien edustajia. Iskaniuksen ja muiden tutkijoiden mukaan voitaisiin puhua ”venäjänkielisestä kansallisuudesta”. (Iskanius 2006: 26).

Lähes puolet kaikesta venäjänkielisestä väestöstä eli noin 40% asuu Etelä-Suomessa, pääkaupunkiseudulla. (Helsingin kaupungin tietokeskus n.d.) Luvut kasvavat edelleen ja tilastokeskuksen ennustuksen mukaan venäjänkielisten määrä ylittää sadantuhannen rajan jo 2020-luvun alussa, jos kasvu jatkuu nykytahtia. (Tilastokeskus 2013.)

Venäjänkielisellä yhteisöllä on pääkaupunginseudulla aktiivista toimintaa, jota tuetaan Suomen valtion taholta. Heillä on koulu, päiväkotia ja erilaista kerho- ja harrastustoimintaa sekä kauppia. Internetissä on useita foorumeja, joilla niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa asuvat venäjänkieliset käyvät keskustelua eri teemoista. Lapsille ja nuorille tarjotaan harrastustoimintaa urheilun ja kulttuurin parissa, myös kaiken ikäisille järjestetään aktiivisesti erilaisia teemailtoja ja retkiä. Erilaisilla projekteilla ja klubeilla pyritään helpottamaan venäjänkielisten sopeutumista Suomeen ja kehitetään samalla itsetuntoa sekä säilytetään kulttuuriset siteet entiseen kotimaahan. (Iskanius 2006: 20.)

4.1 Venäjänkielisten perheiden kulttuuriset arvot

Perhe sekä Suomessa että Venäjällä on sosiaalinen konstruktio ja tarkastelemalla perheitä voimme saada kuvan koko yhteiskunnasta (Viertola-Cavallari 2004: 9). Perhe instituutioihin vaikuttavat yhteiskuntapoliittiset, historialliset, taloudelliset ja perhepoliittisetkin linjaukset. Venäjällä perheinstituutioon ovat aina vaikuttaneet yllä mainitut rakenteet

(Pushkareva 2014: 25). Neuvostoliiton aikana 1917-1991, jolloin suuri määrä Suomessa asuvia venäjänkielisiä syntyi ja kasvoi, kommunistisessa puolueessa kehitettiin ajatus ”neuvostoihmisesta” – järjestelmälle uskollisesta, ahkerasta ja sivistyneestä ihmisestä, joka lapsesta asti oli valmis palvelemaan isänmaata. Silloin yhteiskunta otti tehtäväkseen kansalaisten ideologisen kasvattamisen, mikä ulottui vahvasti kouluihin, päivähoitoon ja perhe-elämään. Venäläisperheiden kulttuuripiirteet siirtyvät sukupolvesta sukupolveen ja lapsuudesta omaksutut normit ja arvot vaikuttavat nykyisiin vanhempiin. (Novitsky 2013:10.)

Tilastokeskuksen mukaan Suomessa asuu ikäluokassa 25 – yli 75 vuotiaat noin 48.000 venäjänkielistä. Alle 25 vuotiaita on noin 18.000 (Tilastokeskus 2013). Eli edellä mainittuun Novitskyn viittaukseen perustuen suurella osalla suomessa asuvia venäjänkielisiä vanhempia on Neuvostoliitosta omaksutut arvot ja normit sekä vanhemmuuden perusteet.

Rotkirch (2007: 22) kirjoittaa venäläisten laajennetusta perhekulttuurista, jossa aikuisilla ja yhteiskunnalla on yhteinen vastuu lasten hyvinvoinnista. Novitsky (2013: 11) selittää, että venäläinen henkilö kuvaa perheensä laajaksi perheyhteisöksi, usein venäläiseen perheeseen kuuluvat isovanhemmat molempien vanhempien puolelta sekä aikuiset sisaret ja serkut. Syy on sosiaaliekonominen: erityisesti kaupungeissa asuntopula on vaikuttanut siihen, että nuori perhe on asunut jommankumman vanhempien asunnossa yhdessä vanhempien kanssa, isovanhemmat osallistuvat talouden hoitoon. Myös heikko sosiaaliturva pakotti isovanhemmat, erityisesti isoäidit, hoitamaan lastenlapsia. Nykypäivänä yhä useammat nuoret perheet pyrkivät löytämään itsenäisen asumismahdollisuuden niin että isovanhemmat olisivat mahdollisimman lähellä.

Sosialistisen perheen ideaali perustui yksiavioisuudelle ja ydinperheelle. Avioliittoa institutiona arvostetaan Venäjällä edelleen. Venäläiset ajattelevat, että erityisesti naisen on hyvä ”päästä naimisiin” ajoissa. Sukulaiset toivovat yleensä suhteen pikaista virallistamista. Nuorena solmitut liitot päätyvät usein avioeroon, mutta on huomattavasti vähemmän leimaavaa olla eronnut nainen ja yksinhuoltaja kuin naimaton ja lapseton. (Novitsky 2013: 12; Rotkirch 2007: 10.)

Korhosen ja Novitskyn mukaan venäläisissä perheissä on yleensä selkeät roolit ja velvollisuudet. Avioliitolla on hyvin korkea arvostus ja perheen roolit ovat selkeät. Äitiyttä arvostetaan suuresti ja lapsen saaminen on naisille merkittävä elämäntehtävä. Vaikka

naisten työssäkäynti on hyvin yleistä, miestä kuitenkin arvostetaan ensisijaisesti elannon ansaitsijana. Naisten rooliin kuuluu perheen hyvinvoinnista huolehtiminen, lasten hoitaminen sekä sosiaalisten suhteiden ylläpito. Tasa-arvoisesti eläviä pariskuntia, joissa mies osallistuu sekä kotitöihin että isyyteen on vähemmistö. Lasten hoitamisessa iso-vanhemmilla on tärkeä rooli alhaisen eläkeiän takia (naisilla 50-55, miehillä 55-60) äidinäiti tai anoppi ja muut sukulaiset kantavat paljon vastuuta lastenhoidosta. Suomessa niin sanottu laajennettu äitiys ei ole niin yleinen käsite, kuin venäläisissä perheissä. (Korhonen toim. 2007: 17-19; Novitsky 2013: 13-15.)

Miesten kotitöihin kuuluu asunnon kunnossapito ja muut ruumiillista voimaa vaativat työt. Miesten kunnia-asia on naisten auttaminen fyysisesti raskaissa kotitöissä. Myös tekniikkaan ja auton huoltoon liittyvät asiat kuuluvat tavallisesti miehelle. Miesten rooliin kuuluu antaa lapsille esimerkki miehen mallista kun perheessä kasvaa poikia, miehen tehtävänä on kasvattaa pojista miehiä. (Novitsky 2013: 15.)

Korhonen kirjoittaa, että kuviot venäläisperheessä vaihtelevat yhteiskuntaluokan mukaan. Hyvin toimeentuleviin perheisiin kuuluu elättäjämies, kotirouva sekä yksi tai kaksi lasta. Kaksi lasta on ihanteellinen lapsiluku ja kolmen lapsen perhe Venäjällä on hyvin harvinainen. Köyhimmissä perheissä naiset ovat usein vastuussa perheen tuloista sekä muista tehtävistä miesten korkean kuolleisuuden ja alkoholismin vuoksi. Keskiluokan perheissä on paljon kahden elättäjän perheitä, jotka eivät suuresti eroa suomalaisista perheistä. (Korhonen toim. 2007: 5,17.)

Arvojärjestelmät muotoutuvat ja siirtyvät seuraavalle sukupolvelle yhteiskuntien konkreettisessa historiallisessa kehityksessä. Samalla ihmisen henkilökohtaisessa kehityksessä arvojärjestelmät ovat ihmisen sisäisen rakenteen tärkeitä elementtejä, jotka muotoutuvat kunkin konkreettisen henkilön elämäkokemuksen ja elämäntapahtumien kokonaisuudesta. Arvojärjestelmien sekä yhteiskunnallinen että yksilöllinen merkitys korostuu uuden sukupolven kasvatuksessa. Lapsen ja nuoren henkilökohtaisen arvojärjestelmän kehitys riippuu osaltaan siitä, mitä päämääriä vanhemmat ovat asettaneet kasvatukselle. Vanhempien asettamat päämäärät puolestaan ovat osa heidän kasvatustietoisuuttaan. (Hämäläinen – Kraav – Bizaeva 2002: 40.)

Yllämainittujen tutkimuksista panin merkille seuraavat tärkeät asiat. Enemmistöllä venäjänkielisiä vanhempia, jotka asuvat pääkaupunginseudulla on arvot, jotka he ovat oppi-

neet Neuvostoliitossa lapsuutensa aikana. He yrittävät siirtää omat kulttuuriperinteet lapsilleen ja ne näkyvät perinteinä, tottumuksina, asenteina, tapoina ja arvoina. Jos vertaillaan suomalaisten ja venäläisten perheiden välisiä kulttuuriarvoja, voisimme todeta, että venäjänkieliset vanhemmat etsivät apua sosiaaliin ongelmiin laajasta sosiaalisesta verkosta, mieluummin sukulaisilta ja ystäviltä, kuin viranomaisilta. Neuvostoliitossa sosiaaliin ongelmiin ei puututtu, aivan kuten niitä ei olisi ollutkaan. Siksi monella venäjänkielisellä aikuisella on vieläkin vahvoja ennakkoluuloja viranomaisia kohtaan sosiaalisten ongelmien osalta. Suomalaisilla on hyvinvointiyhteiskunnan malli, jossa valtio ottaa vastuun monista sosiaalisista huolista. Kynnys hakea viranomaisilta apua (KELA, perheneuvola, mielenterveys- ja päihdeongelmiin tarkoitetut palvelut jne.) on suomalaisilla paljon matalampi. Individualistinen elämäntapa on edennyt suomalaisessa yhteiskunnassa pidemmälle kuin Venäjällä. Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta myös mahdollistaa sen, ettei elämässä tarvitse ponnistella samalla tavoin kuin maassa, jossa olot ovat puutteellisemmat.

4.2 Venäjänkielisten perheiden integraation haasteet.

Pääkaupunkiseudulla Suomessa, kuten oli todettu aikaisemmin, ulkomaalaistaustaisesta väestöstä enemmistö on venäjänkielisiä. Viime vuosina on laajasti tutkittu miten maahanmuuttajien perhesuhteiden merkitys ja kulttuurien kohtaamiset vaikuttavat integroitumiseen Suomeen. (esim. Katisko 2013; Iskanius 2011; Jasinskaja-Lahti 2007; Rotkirch 2007; Liebkind 2000).

Liebkind on tutkinut maahanmuuttajien kulttuuri-identiteetin merkitystä sopeuttamisessa Suomeen ja todennut että perheyhteisyys on keskeinen ja korvaamaton hyvinvoinnin edellytys kaikille maahanmuuttajille kulttuurista riippumatta. (Liebkind 1994: 89.)

Jasinskaja–Lahti (2007: 54) tuo esille, että venäjänkielisen väestön korkean koulutustason ja kielitaidon vuoksi heillä on todettu olevan suhteellisen hyvät kotoutumisen edellytykset. Valtakielen taito on maahanmuuttajille rahanarvoista työmarkkinoilla, kielitaidon parantuessa työttömyys ja toimeentulovaikeudet vähenevät jyrkästi. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin tutkimus vuodelta 2003 havaitsee, että venäjänkielisten maahanmuuttajien kotoutumisessa on huomattavan paljon ongelmia ja esteitä. Kielitaidon puutteellisuus hankaloittaa työhakua ja on esteenä jatkokoulutukseen, muita ongelmia ovat aiemman koulutuksen ja työkokemuksen heikko hyödyntäminen, tiedon puute suomalaisesta

työelämästä, vallitsevista normeista ja työkulttuurista sekä ympäristön, etenkin työantajien ja työyhteisöjen kielteiset asenteet maahanmuuttajia kohtaan. (Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti 2003: 24.)

Jasinskaja-Lahden (2007: 56) mukaan työnhaun ongelmien lisäksi venäläiset kokevat myös runsaasti työssä etenemiseen ja työpaikkakiusaamiseen liittyvää syrjintää. Valtaväestön kielteiset asenteet voivat taas puolestaan vaikeuttaa maahanmuuttajien valta-kielen oppimista. Maahanmuuttajien on lähes mahdotonta oppia puhumaan sujuvasti suomea, elleivät he tutustu henkilökohtaisesti edes joihinkin sitä äidinkielenään puhuviin.

Suomessa tehtyjen lukuisten tutkimusten valossa kantaväestöön kuuluvien peruspalveluiden työntekijöiden ja maahan muuttaneiden asiakkaiden vuorovaikutustilanteissa on haasteita. Viranomaiset eivät välttämättä tunne asiakkaiden arvoja ja tarpeita tai osaa vastata niihin. Maahanmuuton kasvaessa myös maahan muuttaneiden kanssa työskentelevien katsotaan tarvitsevan uudenlaisia taitoja ja tietoja eri kulttuurisista taustoista tulevien asiakkaiden kohtaamiseen. (Heino – Kärmeniemi – Veistilä 2014: 9.)

Marja Heinänen projektissa ”Kotiin Helsinkiin – entisen Neuvostoliiton alueelta saapuneet maahanmuuttajat” todetaan, että kulttuurierot ovat keskeinen toimintaan vaikuttava tekijä, jotka erottavat suomalaisia ja maahanmuuttajaperheitä. Venäläisessä kulttuurissa on tyypillistä voimakas perhekeskeisyys ja roolit ovat auktoriteettikeskeisempiä. Sosiaalinen elämä on aktiivista. (Heinänen 2004: 15.)

Kulttuurieroista puhuttaessa esitetään usein myös venäläisyyteen voimakkaasti liittyen ns. virkamiespelko. Pelkääkö venäläinen virkamiehiä sitten enemmän kuin suomalainen? Tavallaan pelkää, kielessäkin on sanonta ”joutua matolle” - na kavjor -, mikä kuvastaa virkamiehen ja kansalaisen välistä jännitettä. Matolle pyydettyä on voitu rangaista tai häntä kohtaan on voitu käyttäytyä loukkaavasti ja alentavasti. Nykyisin kuitenkin tällaista virkamiespelkoa on Venäjällä vähemmän. Suomessa venäläinen mieltää virkamiehiksi – poliisin, erilaiset tarkastajat ja ulkomaalaisviraston edustajat. Sen sijaan sosiaalityöntekijöitä, lääkäreitä, opettajia ja monilla muilla kaupungin vakansseilla työskenteleviä ei mielletä virkamiehiksi ja suhtautuminen määräytyy muulla tavoin. (Heinänen 2004: 17.)

Heikkilä-Daskalopouloksen (2008: 32–33) tutkimuksessa ei ilmennyt selkeitä merkkejä siitä, että maahanmuuttajataustaisten lasten huostaanotot olisivat merkittävästi kas-

vussa. Maahanmuuttajataustaisten perheissä taloudellisten paineiden lisäksi ovat kielelliset ja kotoutumisongelmat. Kieliongelmat ja kulttuurierot – ovat sosiaalityöntekijöiden mukaan pääongelmat maahanmuuttajataustaisten perheissä, jotka kasvattavat lastensuojelun asiakuutta, jos perhe ei ole saanut ennaltaehkäisevästi tukea. (Anis 2008: 47-49.) Dialogi ja tiedottaminen lastensuojelun työntekijöiden työstä venäjänkielisille vanhemmille on opinnäytetyöni käytännön osan tavoitteena.

5 Dialogisuus sosiaalialan viranomaisten ja venäjänkielisten vanhempien kanssa lastensuojelussa

Dialogi on sana, jonka useimmat tuntevat. Dialogi tulee kreikan kielestä ja sen kantasanat ovat dia, joka tarkoittaa läpi, ja logos, joka tarkoittaa merkitystä. Merkitys virtaa siis puheen läpi tai kautta. Dialogilla on suomen kielessä myös vastine kuunteleva keskustelu. (THL n.d.) Dialogissa jokainen osallistuja tuo mukanaan omat ainutlaatuiset mielipiteensä, uskomuksensa, olettamuksensa ja näkemyksensä. Dialogin lähtökohtana on että osallistujat huomaavat ja hyväksyvät erilaisten näkemysten ja mielipiteiden olemassaolon. Tavallisessa keskustelussa pyritään löytämään yhteinen tai sopiva vastaus. Dialogi on uuden oivaltamista. Dialogin tarkoitus ei ole taistella erilaisten näkemysten puolesta tai vastaan, kuten väittelyssä, vaan löytää yhteinen mielekäs tapa käsitellä niitä.

5.1 Dialogisuus sosiaalipedagogisena keinona

Isaacs (2001: 65) ajattelee, että kun kuuntelemme toisia ihmisiä kunnioittavasti ja kun puhumme avoimesti ja vältämme ennakkoasenteita. Näin älykkyys herää ja silmämme aukeavat näkemään uusia mahdollisuuksia ja saamme näin kykyä ajatella uudella tavalla.

Sosiaalipedagogisessa ihmistyössä työntekijän ja asiakkaan tulisi pyrkiä dialogisuuteen, eli kunnioittaa toisen mielipiteitä, elämäntapaa ja määräysvaltaa omaan elämään. Dialogisessa vuorovaikutuksessa kukaan ei ole tekemisen kohde, vaan kaikki osapuolet ovat tekijöitä ja toimijoita. Tällöin voidaan puhua Minä–Sinä-suhteesta tai Subjekti–Subjekti-suhteesta, joka vahvistaa myös ihmisen subjektiutta ja itsetietoisuutta. Dialogi on yksi keskeinen osa sosiaalista kommunikaatiota, jonka muodot vaihtelevat eri kulttuureissa ja jota esiintyy kaikkialla missä ihmiset ovat tekemisissä toistensa kanssa. Kaikki keskustelu ei kuitenkaan ole dialogista. (Hämäläinen 1999: 68; Mönkkönen 2002: 33.)

Hyvään vuorovaikutukseen kuuluu dialogisuus. Se sisältää puhetta, kuuntelua, keskustelua ja ennen kaikkea toinen toiselta oppimista. Hyvässä dialogissa voidaan muuttaa omaa mielipidettä ja asennetta, se on eräänlainen luottamuksellinen suhde toiseen osapuoleen. Hyvän vuorovaikutuksen aikaansaaminen vie aikaa ja siihen tarvitaan molempien luottamus. Lyhyissä asiakassuhteissa on vaara edetä liian nopeasti ja ohjata tai neuvoa asiakasta, joka ei ole vielä valmis sellaiseen ohjaukseen.

Dialogisessa suhteessa tarvitaan enemmän aikaa, jotta tilanne ei lukkiutuisi liian nopean etenemisen vuoksi. (Mönkkönen 2002: 88–89, 92–93.)

5.2 Kielen merkitys vuorovaikutuksessa maahanmuuttajien kanssa

Mönkkönen (2002: 93) toteaa, että aikaresurssin niukkuus on erittäin suuri haaste lastensuojelutyössä. Työntekijöillä ei ole aikaa tavata asiakkaita riittävän usein ja asiat joudutaan tiivistämään, jolloin rauhallinen ja yksityinen dialogi jää entistä vähäisemmäksi. Lastensuojelutyössä joudutaan usein ottamaan puheeksi vaikeita ja arkoja asioita, jopa asiakkaiden vastustuksesta huolimatta. Mönkkösen (2002: 95) mukaan asiakkaan huomioiminen ja tilan antaminen hänen tunteilleen auttavat häntä luottamaan työntekijään. Työntekijän on mahdollista asettua asiakkaan kanssa tilanteeseen siten, että yhdessä ihmetellen vaikeaa asiaa käydään läpi. Tällöin ei asetuta asiakkaan yläpuolelle vaan ollaan hänen rinnallaan pohtimassa tilannetta.

Kieli on myös merkityksellinen tekijä vuorovaikutuksessa. Yhteisen kielen puuttuminen johtaa väärinkäsityksiin ja sillä voi olla asiakkaalle kauaskantoisia seurauksia. Isaacs (2001:98) pitää kuuntelemista ettei se ole vain sanojen kuulemistä, vaan myös kykyä vastaanottaa sanoja ja hyväksyä niitä. Kun ei puhuta samaa kieltä, ei voida yltää dialogiin, koska keskustelussa molemmat tuovat vain omaa monologista näkemystä esille avaamatta ajatuksia toisen esittämille asioille. Anis (2008: 45) toteaa että maahanmuuttajien tieto lastensuojelun järjestelmästä Suomessa ei ole riittävä ja he tarvitsevat neuvontaa, ohjausta ja tukea selviytyäkseen uudessa yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Usein maahanmuuttajien on vaikeaa ymmärtää työntekijöiden termejä, työhön kuuluvia tehtäviä ja työtapoja. Kun tiedonkulku on yksisuuntainen, eli ei ole dialogia, asiakkaalla ei ole usein mahdollisuuksia vaikuttaa prosesseihin, joissa päätetään hänen oman elämänsä tärkeistä asioista. Vieraat käsitteet, kiire ja stressi haittaavat asiakkaan keskustelussa mukana pysymistä. Sosiaalialan työntekijöiden käyttämä asiantuntijakieli vuorovaikutussuhteessa estävät asiakasta omaksumasta itseään koskevaa tietoa. Usein pelkästään tulkkaus ei riitä, tarvitaan kulttuuritulkkausta, jossa kulttuuritulkki voi keskustelun aikana kysyä tarkentavia kysymyksiä ja selventää asioita kummallekin osapuolelle. Sosiaalityöhön liittyvät käsitteet ja puhe tarvitsee avaamista ja vertauksia. Monilla työntekijöillä ei ole siihen osaamista ja aikaa. Uudesta vuorovaikutuksesta työmuodossa, kulttuuritulkkauksesta ovat kirjoittaneet Heino – Kärmeniemi (2014:9) ja pitävät tärkeänä että kulttuuritulkit voivat antaa myös työnohjauksellista tukea sosiaalialan työntekijöille.

Monissa tutkimuksissa (Heikkilä-Daskalopoulos 2008; Anis 2008; Vesterinen 2008; Hii-tola – Heinonen 2009) kielimuuria ja ymmärtämisvaikeuksia on esitetty suurempina esteinä suomalaisten sosiaalityöntekijöiden ja maahanmuuttaja-asiakkaiden yhteistyössä.

Heino – Kärmeniemen mukaan kielelliseen tukeen kuului lisäksi väärinkäsitysten oikaisu. Väärinymmärrykset onkin hyvä selvittää, sillä ne voivat estää yhteistyötä asiakkaan ja työntekijän välillä, vaikeuttaa asiakkaan tarvitseman avun saamista ja näkyä ongelmien kasaantumisena, sekä molemminpuolisena turhautumisena. Lisäksi väärinymmärrysten aiheuttamat negatiiviset tunteen ja työntekijöiden vastustaminen voivat kuluttaa asiakkaiden jo ennestään vähissä olevia voimavaroja. (Heino – Hännikäinen – Kärmeniemi – Vauhkonen 2014: 57)

6 Seminaari ja paneelikeskustelu – mahdollinen ovi yhteisymmärrykseen

6.1 Toiminnallisen opinnäytetyön taustat ja menetelmä

Vilkan ja Airaksisen mukaan (2003: 150) toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on löytää ongelmat ja kehittää opinnäytetyön avulla kyseistä asiaa. Minulla oli kokemusta vertais-tukiryhmän ohjaajana olemisesta ja sen kautta tutustuin venäjänkielisten vanhempien kanssa ja huomasin kulttuuripiirteiden erot heidän ja suomalaisten vanhempien välillä. Vahvoja ennakkoluuloja viranomaisia kohtaan, epäviralliset kanavat tiedon haussa ja kieliongelmat olivat muun muassa ne esteet, jotka ovat haasteina heidän kotoutumises-saan Suomeen. Tulevassa sosionomin työssä tulevat olemaan myös haasteellisia en-nakkoluulot ja asenteet, joita venäjänkieliset asiakkaat tuntevat viranomaisia kohtaan. Mietin voisinko tehdä jotakin niin, että tilanne tulisi muuttumaan. Minulla on noin 10 vuotta kokemusta eri projektien vetämisestä, siksi projektityyppinen seminaari tuntui mi-nulle luonnolliselta tavalta järjestää viranomaisille ja venäjänkielisille vanhemmille mah-dollisuus kohdata kasvokkain. Esitin ehdotukseni kollegoilleni asiatulkille P. Kopylovalle ja Spektr lehden toimittajalle E. Gusatinskyille, joiden kanssa olin aiemmin tehnyt yhteis-työtä. He ehdottivat seminaaria/paneelikeskustelua, jonka alussa asiantuntijat esittele-vät 3 teemaa. Tauon jälkeen osallistujat pääsevät 3 ryhmäkeskustelussa, ryhmien ve-täjien johdolla, vaihtamaan mielipiteitä esitetyistä teemoista, he pääsevät esittämään omia mielipiteitään ja kuuntelemaan myös muiden mielipiteitä. Sitten kaikki taas kokoon-tuvat samaan tilaan ja kuuntelevat ryhmien vetäjien esittämiä yhteenvetoja ja mielipiteitä. Lopussa pyydämme täyttämään kyselylomakkeet saadaksemme palautteet seminaa-rista/paneelikeskustelusta. Seminaarin aikana videoidaan ja nauhoitetaan esitykset ja keskustelut, joista kootaan infopaketti internetissä julkistamista varten.

Myöhemmin aloimme puhua projektista, koska seminaarin/paneelikeskustelun tyyppiset järjestelyt on helpompi toteuttaa projektimuodossa.

6.2 Järjestäjien valinnan kriteerit ja niiden lähestyminen

Seminaarin, jossa toteutetaan paneelikeskustelu, järjestäjäksi kutsuin Uudenmaan ve-näjänkielisen yhdistyksen (UVY2012 n.d.). Tunnen yhdistyksen jäseniä aiemmasta toi-minnastani. Uudenmaan venäjänkielinen yhdistys on vuonna 2012 perustettu järjestö,

joka keskittyy tiedottamis- sekä edustustoimintaan pääasiassa Uudellamaalla. Yhdistyksen asiantuntijat (Polina Kopylova – toimittaja, Eilina Gusatinsky – Spektr lehden päätoimittaja) toimivat aktiivisesti venäjänkielisten yhdistysten parissa sekä vaikuttavat itsenäisesti mediakentällä, kirkollisissa järjestöissä, venäjänkielisessä yhteisössä ja monikulttuurisissa keskusteluissa. (UVY 2012 n.d.) Yhdistyksen jäsenet ovat perehtyneet lastensuojelun problematiikkaan yhdistyksen työn kautta. Spektr-lehti on julkaissut artikkelit venäjäksi vuodelta 2012 lastensuojelun järjestelmästä Suomessa, tehnyt sitä tutuksi venäjänkielisille ja osallistunut lastensuojeluun liittyviin asioihin järjestämällä seminaareja ja tuomalla asiantuntemusta kulttuurieroista venäläisten asiakkaiden ja viranomaisten välille (Spektr-lehti 5/2010; 8/2014.)

Opinnäytetyöni on rajoitettu koskemaan pääkaupunkiseudun venäjänkielisiä vanhempia, siksi valitsimme järjestöt, joilla on toiminnassaan mukana maahanmuuttajataustaisia perheitä joiden vanhemmuutta ne tukevat. Perehdyin järjestöjen toimintaan ja esittelen niitä lyhyesti tässä.

Väestöliitto on asiantuntijajärjestö, joka toimii sosiaali- ja terveysalalla. Väestöliitto tuottaa palveluita nuorille, lapsiperheille ja parisuhteessa eläville. Palveluiden avulla Väestöliitto pyrkii tukemaan perheellistymistä, lapsiperheiden hyvinvointia, sillä on myös monikulttuurinen osaamiskeskus. Väestöliitossa työskentelee monia eri kieliä puhuvia ja erilaisia kulttuuritaustoja ymmärtäviä asiantuntijoita. Konsultoi, kouluttaa ja tuottaa käytännöllisiä materiaaleja sekä maahanmuuttaneille, että eri alojen ammattilaisille. (Väestöliitto n.d.).

Monika-Naisten liitto kehittää ja tarjoaa erityispalveluja väkivaltaa kokeneille maahanmuuttajataustaisille naisille ja lapsille, toimii asiantuntijana ja vaikuttajana etniseen yhdenvertaisuuteen ja väkivaltaan liittyvissä kysymyksissä sekä edistää kotoutumista tukemalla maahanmuuttajien kansalaistoimintaa. Voimavarakeskus Monika on matalan kynnyksen palvelupiste, joka tarjoaa ohjausta, neuvontaa ja kriisiapua väkivaltaa kokeneille tai sen uhan alla eläville maahanmuuttajataustaisille naisille, tytöille ja lapsille. Palvelut ovat maksuttomia ja luottamuksellisia, apua on tarjolla useilla eri kielillä. Neuvonta tapahtuu henkilökohtaisesti puhelimitse tai paikan päällä Voimavarakeskuksessa. Työntekijät ovat taustaltaan monikulttuurisia sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia. Lisäksi tarjolla on vertaistukiryhmiä. (Monikanaiset n.d.)

Yhteiset Lapsemme - All Our Children ry – valtakunnalliseen lastensuojelujärjestöön, joka on perustettu Helsingissä vuonna 1988. Yhteiset Lapsemme ry:n lastensuojelupalveluilla edistetään monikulttuuristen lasten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Yhdistyksen keskeiset toimintamuodot ovat kansalaistoiminta, kansainväliseen adoptioon liittyvä toiminta, monikulttuurinen lastensuojelu, kansainvälinen toiminta sekä viestintä-, tiedotus-, koulutus- ja julkaisutoiminta. Yhdistyksen toiminnan tavoitteena on moniarvoinen, erilaisuutta hyväksyvä yhteiskunta, jossa kaikkien lasten – kieleen, kulttuuriin, uskontoon, ihonväriin tai syntyperään katsomatta – on hyvä elää. Järjestö edistää myös maahanmuuttajaperheiden kotoutumista sekä vuoropuhelua viranomaisten ja maahanmuuttajayhteisöjen välillä. Yhdistyksellä on kaksi monikulttuurista lastenkotia sekä monikulttuurisia perhekeskuksia. (Yhteisetlapsemme n.d.).

Neljäntenä tutustuin Lastensuojelun keskusliittoon. Se on v. 1937 perustettu lastensuojelun vanhin liitto joka edistää ja kehittää järjestöjen, kuntien ja valtiovallan yhteistyötä lastensuojelun alalla. Lastensuojelun Keskusliitolla on 92 jäsenjärjestöä ja 37 kunta- tai kuntayhtymäjäsentä. Lastensuojelun Keskusliitto ei ota kantaa eikä ratkaise yksittäisten ihmisten tai perheiden asioita. Keskusliitolla on kolme toiminta-aluetta, johon se on keskittynyt: lapsi ja perhekohtainen lastensuojelu, ehkäisevä työ ja lapsen oikeudet, lastensuojelupolitiikka ja kansainvälinen lastensuojelu. Liitto ylläpitää www-sivuja lastensuojelusta erillä kielillä. Lastensuojelu.info on verkkopalvelu, joka sisältää maahanmuuttajille suunnattua tietoa lastensuojelusta, sen toimintatavoista ja lainsäädännöstä. palvelun sisältö löytyy seitsemällä eri kielellä sekä kuunneltavina äänitiedostoina ja se on suunnattu erityisesti maahanmuuttajavanhemmille ja heidän kanssaan työskenteleville ammattilaisille. (skl n.d.)

Maaliskuussa 2015, kun olimme yhteydessä järjestöjen kanssa, lähestyimme Helsingin kaupungin lastensuojeluviranomaisia ja lähetin projektista kirjeen heidän johtajalleen sekä lastensuojelun avohuollon päällikölle. Olin jo saanut palautteet järjestöiltä, että projekti ja paneelikeskustelu olisi ajankohtainen asia johon järjestöt voisivat osallistua. Tämä palaute oli tukena, kun otimme yhteyttä viranomaistahoihin ja kutsuimme myös heitä mukaan paneelikeskusteluun. Helsingin kaupungin avohuollon lastensuojelupalvelut ilmoittivat kiinnostuksensa ja vahvistivat osallistumisensa projektiin. Espoon ja Vantaan lastensuojelun viranomaiset eivät vastanneet meidän kirjeisiimme. Päätimme, että lähetämme heille kutsun seminaariin.

Helsingin kaupungin perhe- ja sosiaalipalvelut huolehtivat lapsiperheille tarkoitetusta sosiaali- ja terveyspalveluista, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta, sekä koulutuksen ja työelämän ulkopuolella olevien nuorten terveysneuvonnasta. Lastensuojelu on lapsen oikeuksien turvaaminen, sekä vanhempien ja muiden huoltajien tukeminen kasvatustehävässä. Avohuolto on lastensuojelun sosiaalityön tukitoimi, jotka toteutetaan ensi sijassa lapsen omassa elinpiirissä, yhteistyössä vanhempien, huoltajien tai muiden lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kanssa. Avohuollon tukitoimet edellyttävät huoltajien ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumusta. (hel.fi n.d.; thl n.d.) Avohuolto on tärkeä perhetyö sosiaalityössä, jolla on ratkaisuvaihtoehtoja ja tukitoimia myös maahanmuuttajataustaisissa perheissä

6.3 Projektin toteutus

UVY-yhdistyksen jäsenien kanssa tapasimme tammikuussa 2015 ja muodostimme projektiryhmän. Projektin koordinaattorina tein aikataulun ja työnjaon (Liite 1). Päätimme, että pidämme yhteyttä Facebookin Messengerin kautta, jonne perustimme oman työryhmän Totta vai tarua (T&T). Messengerin ryhmässä T&T keräsimme projektiin liittyvät materiaalit, tilastot ja esitykset.

Seuraava projektin vaihe oli toteuttajien ja yhteistahojen etsiminen. Kirjoitimme projektistamme esityksen ja lähetimme sen ajattelemillemme mahdollisesti kiinnostuneille tahoille, joista kirjoitin edellisessä luvussa. Projektisuunnitelman mukaan järjestimme 6 tapaamista, sekä yhteistahojen kanssa että projektiryhmällä. Niihin on osallistunut eri kokoonpanoissa yhteensä noin 15 henkilöä.

Projektiryhmän kanssa keskustelimme järjestelyihin liittyvistä asioista Facebookin Messengerin kautta. Se on helppo tapa vaihtaa ajatuksia, tarkistaa asioita ja saada palautteita. Kokemuksistani liike-elämässä tiedän, että viestintä on monesti ollut projektien ongelmana. Siksi projektiryhmä nimitti minut projektikoordinaattoriksi, joka ilmoittaa projektin työvaiheista, muistuttaa muille jäsenille työlistan tehtävistä, eli langat olivat yhden henkilön käsissä.

Touko- kesäkuussa selvitin, että Metropolialta saa auditorion ja luokat ilmaiseksi opin- näytetyöhön liittyviin järjestelyihin. Tilojen (auditorio ja 3 luokkaa keskusteluja varten) varaaminen tarkoitti, että minulle jäi enemmän aikaa paneelikeskustelun järjestämiselle ja mahdollisten osallistujien ja esiintyjien etsimiselle. Yhteydenpito projektin yhteistyökumppaneihin tehtiin sähköpostilla.

Tärkeät asiat kuten järjestäjät, yhteistyökumppanit ja tila saatiin hoidettua touko- kesäkuussa ja se helpotti projektin etenemistä. Haasteena oli seminaarin/paneelikeskustelun esiintyjien teemat, ilman niitä emme voi saada kutsuja lähetettyä, myös osallistujien määrä oli arvoitus ja haastava. Markkinoinnissa kutsulla on tärkeä rooli ja kutsu täytyy lähettää ajoissa, sen pitäisi olla kiinnostusta herättävä. Heinä- elokuussa olin neuvottelemassa esiintyjien kanssa ja valmistelemassa kutsua seminaariin/paneelikeskusteluun (Liite 1).

Metropolian auditorioon mahtuu 80 henkilöä. Meidän oletuksenamme osallistujien lukumäärälle oli auditorion kapasiteetti. Suunnittelimme, että puolet pitäisi olla venäjänkielisiä vanhempia. Osallistujien määrä oli koko projektin haaste ja siksi meillä meni paljon aikaa sen miettimiseen, miten saisimme sen toteutettua. Kesällä ja syksyllä olimme aktiivisesti etsimässä osallistujia ja markkinoimassa projektia. Viranomaiset ja järjestöt lähettivät omien kanaviensa kautta kutsut sosiaalialan- ja järjestöjen työntekijöille. Venäjänkieliset vanhemmat etsimme sosiaalisen median kautta tehdyllä kyselyllä ja kutsumalla aktiiviset vanhemmat henkilökohtaisesti tähän tapahtumaan. Seminaariin saimme osallistujiksi hyvin erityyppisiä perheitä, mukana oli pelkästään venäjänkielisiä, suomalais-venäläisiä sekä venäläisperheitä, joissa äiti oli venäjänkielinen ja isä muuta kansalaisuutta. Rekisteröinti seminaariin/paneelikeskusteluun tapahtui loka-marraskuun aikana Surveymonkeyn ilmaisen on-line-kyselyn ohjelman kautta (surveymonkey.com n.d.).

Viikko ennen seminaaria projektiryhmä järjesti huolella tapahtuman time-managementin, vastuuhenkilöt ja seminaarin muut järjestelyt. Haasteina meillä oli saada seminaarin keskustelut tallennettua audiona ja videona ja tarkoitus oli tehdä seminaarista infopaketti sekä jakaa se netissä. Meillä oli käytössä 3 nauhuria, kaksi videokameraa ja kaksi järjestelmäkameraa. Infopaketin teimme tammikuussa projektiryhmän kanssa.

Heti seminaarin/paneelikeskustelun jälkeen kirjoitin oman reflektioni ja aloitin kokoaamaan seminaarin yhteenvetoa opinnäytetyötä varten, palautelomakkeiden analyysiä ja opinnäyttötyön pohdintaa.

6.4 Ajankäyttö

Aloitin opinnäytetyön tekemisen talvella 2014 ja minulla oli selkeä teema, josta halusin tehdä toiminnallisen opinnäytetyön. Ideointivaihe oli hyvin lyhyt ja sain nopeasti tukea sekä yhteistyötahoilta, että viranomaisilta. Projektiryhmässä laadittiin ajoissa aikataulu

ja keskustelimme siitä kuinka tiiviisti jokainen pystyy osallistumaan projektiin, että ei synnyisi ajankäytöllisesti vaikeita tilanteita. Kirjoitin opinnäytetyön teoriaosuuden keväällä ja kesällä 2015, opiskelijana minulla oli silloin enemmän aikaa paneutua siihen. Samoin keräsin opinnäyttötyötä ja paneelikeskustelua varten aineistoa, tutkimuksia lastensuojelusta ja maahanmuuttajista, joista muodostuivat paneelikeskustelun teemat ja keskustelun aiheet pienryhmille. Kesällä 2015 aloitin luennoitsijoiden etsimisen ja esityksien teemojen valitsemisen, keskustelujen teemojen ja vetäjien etsimiset.

Syksyllä 2015 oli varsinainen tapahtuma – yhden päivän seminaari/paneelikeskustelu ja sen jälkeen sen arviointi, jossa arvioin projektin onnistumista. Vuoden 2016 alussa valmistelimme infopakettin seminaarista/paneelikeskustelusta meillä olleista audio- ja videomateriaaleista vapaaehtoisten asiantuntijoiden avulla nettiä varten.

Projektin kirjoittaminen ja valmistelut veivät paljon aikaa samoin henkilökohtaiset tapaamiset. Suunnittelu, projektin esitys PowerPointina, sähköpostin seuranta – siihen meni yllättävän paljon aikaa. Toisena yllätyksenä oli, että venäjänkielisten vanhempien kanssa ei pysty sopimaan ajoissa heidän osallistumisestaan, marraskuu tuntui heistä kesällä liian kaukaiselta ja he pyysivät ottamaan yhteyttä vasta syksyllä ja kertomaan silloin projektista uudelleen.

6.5 Opinnäytetyön projektin arviointi

Toiminnalliseen opinnäytetöön kuuluu opinnäytetyön kokonaisuuden arviointi, joka on oppimisprosessin osa. Vilkan & Airaksisen, mukaan (2003: 157) koko opinnäytetyön aikana arviointi toteutetaan kriittisesti tutkivalla asenteella. Tutkivalla asenteella tarkoitetaan valintojen joukkoa, valintojen tarkastelua ja valinnan perustelua aihetta koskevaan tietoperustaan nojaten. Ensimmäinen arvioinnin kohde on työn idea. Ideaan kuuluu aihepiiriin, ongelman tai idean kuvaus, asetetut tavoitteet, teoreettinen viitekehys, tietoperusta ja kohderyhmä, mikä on selvitetty opinnäytetyön raportointiosuudessa, toinen arvioinnin kohde on toteutustapa. Toteutustapaan kuuluu tavoitteiden saavuttaminen ja aineiston kerääminen. (Vilka – Airaksinen 2003: 157-161.)

6.5.1 Idean arviointi

Opinnäytetyöni idea oli saanut alusta asti hyvää palautetta ajankohtaisuudesta ja kiinnostanut viranomaisia, järjestöjä ja venäjänkielisiä vanhempia. Aihepiiri ja ongelman kuvaus oli minulle tuttu ja läheinen käytännön kokemuksen kautta. Järjestin vertaistukiryhmiä venäjänkielisille vanhemmille vanhemmuudesta Suomessa keväällä 2015 ja suoritin kaksi harjoittelua lastensuojelun avoimissa palveluyksiköissä. Silloin huomasin että monilla venäjänkielisillä vanhemmilla oli virheelliset ja riittämättömät tiedot suomalaisesta lastensuojelusta. Monet olisivat olleet kiinnostuneita perehtymään ja tutustumaan tähän aiheeseen, mutta huomasin, että heidän kulttuuriset arvonsa ja asenteensa ovat sellainen kokonaisuus, joka heijastuu heidän tiedon ymmärtämiseensä ja hyväksymiseensä. Venäjän medialla on aktiivinen ote Suomessa asuviin venäjänkielisiin vanhempiin ja heidän mielipiteisiinsä, joihin tuon propagandan vuoksi on vaikea vaikuttaa.

Tämä asia on myös yhteiskunnallisesti tärkeä venäjänkielisen yhteisön takia. J. Hänninen kirjoitti että venäjänkielisten määrä Suomessa kasvaa vuoteen 2050 mennessä 200 000–250 000:n ja kasvulla on poliittiset, taloudelliset ja väestölliset vaikutukset.

Luvuissa 3, 4 ja 5 kirjoitin laajasti teoreettisesta perustasta ja kohderyhmästä – ilman ymmärrystä venäjänkielisten perheiden kulttuurisista arvoista sekä integraation haasteista on vaikea rakentaa dialogia ja ymmärtää toisiamme. Venäjänkielisillä vanhemmilla on puutteellinen tieto suomalaisesta lastensuojelujärjestelmästä ja palveluista. Terminologia on vierasta ja heillä on enemmän epävirallista, joskus jopa virheellistä tietoa. Toivoisin, että laaja teoreettinen osa voisi olla käytännöllinen apu sosiaalialan työntekijöille heidän työssään. Seminaarin/paneelikeskustelun palautteessa tuli monesti esiin, että informatiivisuus on puutteellista lastensuojelussa – tiedottamisen pitäisi toimia molempiin suuntiin ja mahdollisimman erilaisilla tasoilla. Sosiaalialan työntekijät totesivat keskusteluissa, että oli hyvä saada tietoa venäläisestä kulttuurista ja lastensuojelujärjestelmästä seminaarin aikana.

Maahanmuuttajataustaisista asiakkaista on lastensuojelussa tehty vähän tutkimusta. Ongelmat tulevat selvemmin esiin maahanmuuttajien lukumäärän kasvaessa. Sosiaalityö on erityisesti auttamistyötä ja olemme välittömässä vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Ymmärtämysvaikeudet syntyvät kieliongelmien ja kulttuuristen tulkintojen takia, samoin tietämättömyyden ja ennakkoluulojen takia. Sosiaalialan työntekijöillä on käytännönläheinen tapa tavoitteiden saavuttamiseksi, mutta maahanmuuttajataustaiset asiakkaat muun muassa venäjänkieliset eivät aina sitoudu yhteistyöhön puutteellisen

ymmärtämisin tai viranomaisten pelon takia. Tutkittuani asian teoreettista tietopohjaa jäsentelin sen jälkeen oman opinnäytetyöni tavoitteet.

Tavoitteeni oli pyrkiä vastaamaan seuraaviin kysymyksiin: miten voisimme kehittää yhteistyötä suomalaisen lastensuojelun sosiaalialan ja venäjänkielisten asiakkaiden kanssa? Mistä venäjänkieliset vanhemmat saavat tietoa lastensuojelusta, miksi he eivät ole vastaanottaneet viranomaisten tietoa, mitä ja millä tavalla voisimme kehittää rakentavaa yhteistyötä konfliktien sijaan?

Tavoitteiden saavuttamiseksi oli luontevaa saada vastaukset suoraan sosiaalialan työntekijöiltä ja venäjänkielisiltä vanhemmilta. Kirjoitin johdannossa, että halusin aloittaa dialogin venäjänkielisten vanhempien ja yhdistyksien sekä viranomaisten välillä, siksi valitsimme yhteistyökumppaneiden kanssa seminaarin/paneelikeskustelun joka on interaktiivinen tapa selvittää osapuolten erilaiset näkemykset ja argumentit.

Toteutustavan ja aineiston analyysistä sekä tavoitteiden saavuttamisesta kirjoitan seuraavassa luvussa.

6.5.2 Toteutustavan arviointi

Paneelikeskustelu sopii hyvin erilaisten näkemysten esille tuomiseen. Osallistujista koostaan paneeli, joka koostuu eri alan edustajista. Paneelikeskustelu toimii parhaimmillaan esimerkkinä hyvästä argumentoinnista ja väittelystä. Väittelyä varten osallistujat ovat etukäteen tietoisia paneelissa käsiteltävästä teemasta ja valmistautuvat argumentoimaan omat näkemyksensä. Paneelikeskustelussa on yleensä puheenjohtaja, jonka tehtävänä on ohjata, herättää ja ylläpitää paneelikeskustelun kulkua, sekä jakaa puheenvuoroja niin, että hiljaisimmatkin panelistit saavat näkemyksensä esitettyä. Puheenjohtaja ohjaa keskustelua siten että puheenvuorot eivät ole liian pitkiä, kukin osallistuja saa puheenvuoron ja keskustelu pysyy aihepiirissä. Jos väittely ei lähde etenemään, ohjaajan tai puheenjohtajan roolina on antaa virikkeitä keskusteluun. Yleensä väittelyssä osallistujilla on omat kantansa tai näkemyksensä joista he alkavat keskustella perustelemalla toisen ryhmän kanssa ristiriidassa olevaa väitettä. (Hyppönen – Lindén 2009: 47.)

Valitsimme paneelikeskustelumenetelmän siksi, että tavoitteiden mukaan osallistujat valmistelevat omat esityksensä tutkimusten sekä tapausten perusteella jolloin he pääsevät kuuntelemaan ja väittelemään muiden osallistujien kanssa heidän näkökulmistaan.

Riskinä on ymmärtämisen halu ja omat asenteet. Avoin paneelikeskustelu voi siirtyä helposti turhaan väittelyyn, jossa ei ole dialogia, vaan syylistämistä ja puolustamista. Ammatillisilla oli kokemuksia tästä asiasta ja he varoittivat, että meidän pitäisi olla valmiina siihen, että puheenjohtajalla on valta ohjata keskustelua tai lopettaa, jos se vie liikaa aikaa tai siirtyy pois rakentavasta keskustelusta.

Seminaarin aikana meillä oli käytössä 3 tulkkia, jotka tulkkasivat simultaanisti tapahtumaa koko ajan. Lopussa pyysimme täyttämään kyselylomakkeet saadaksemme palautteet seminaarista/paneelikeskustelusta. Pohdin miten voisin mahdollisimman objektiivisesti arvioida ja todeta että seminaarin tavoitteet on saavutettu, siksi käytin erilaisia arviointimenetelmiä. Palautelomakkeiden lisäksi, joista keräsin tietoa seminaarin/paneelikeskustelun merkityksestä kohderyhmille, päätin nauhoittaa ja videoida seminaarin/paneelikeskustelut. Audio- ja videomateriaalin sisällön analyysin avulla voisin yhdistää teoreettisen tiedon ja käytännöllisen ammatillisen taidon. Oma ammatillinen kasvuni tulisi tässä arvioinnin kohteeksi.

Opinnäytetyön tavoitteena oli venäjänkielisten asiakkaiden ymmärtämisvaikeuksien ylittäminen ja yhteistyön parantaminen sekä molemminpuolisten väärinkäsitysten ja kulttuuritörmäysten vähentäminen. Tieto vähentää pelkoja ja lisää ymmärrystä osapuolien välillä. Koen, että seminaari/paneelikeskustelu oli oikea tapa päästä dialogisuuteen ja vuorovaikutus seminaarissa oli onnistunut ja hyviä palautteita tuli heti seminaarin aikana. Monet osallistujat pyysivät saada seminaariin liittyvät esitykset ja materiaalit. Yhteensä osallistujia oli 42 henkilöitä (Liite 3). Omat havaintoni ja reflektoinnin seminaarista kirjoitin seminaarin päättyessä. Tässä on lyhyt otos siitä:

”Ryhmäkeskusteluissa oli kiinnostavia aiheita ja kysymyksiä tuli runsaasti sekä venäjänkielisiltä vanhemmilta, että sosiaalialan työntekijöiltä. Keskustelut olivat aktiivisia, mutta vetäjät pitivät järjestystä. Vastauksiin osallistuivat sekä vetäjät että osallistujat itse. Monet huomasivat, että aikaa voisi olla enemmän, keskustelut olivat hyvin monipuolisia ja mielenkiintoisia. Sosiaalityöntekijät ja vanhemmat mainitsivat että heillä oli ensimmäistä kertaa aito dialogi, jossa he kuulivat kysymyksiä lastensuojelun järjestelmästä ja mielipiteitä sen toiminnasta. Yhteenvedon aikana ryhmien vetäjillä oli keskustelu osallistujien kanssa, joka tulee näkyviin infopakettin videossa. Yhteenvedon vetäjä järjesti ja kommentoi oikealla tavalla aktiivisesti ryhmien keskustelujen yhteenvedot. Seminaarin/paneelikeskustelun jälkeen keskustelu jatkui venäjänkielisessä sosiaalisessa mediassa, monet aktiiviset vanhemmat, jotka eivät päässeet seminaarin halusivat kuulla seminaarista ja pyysivät infopakettia mahdollisimman pian näkyviin.”

Taulukko 1. Yhteenveto keskusteluryhmien teemoista

Keskusteluryh- mät	Teemat, jotka nousivat ryhmäkeskusteluissa					
	Tiedottami- nen lasten- suojelusta	Vertaistuki, tukihenkilö	Kieliongel- mat, tulkkaus	Muut asiat*	Palvelut, lastensuo- jelu järjes- telmä	Kulttuuri (mm. viran- omaisten pelko)
1. Lastensuojelu ja perhe kriisi	10	2	2	4		
2. Varhaiskas- vatus ja koulu	7	2	4	3	4	
3. Lastensuoje- lun muodot ja palvelut sekä venäjänkielinen asiakas: koke- mukset ja vuo- rovaikutus	8	2	2		8	6
Yhteensä	25 kertaa	6 kertaa	8 kertaa	7 ker- taa	12 kertaa	6 kertaa

*Muut asiat: tukiopetus, erityisluokka, vanhemmat ja vuorovaikutus koulun henkilökunnan kanssa, pelon poistaminen, vastuu ilmoituksesta, kenellä on oikeus tarkistaa lastensuojelun toimintaa

Tässä opinnäytetyössä ei ollut tarkoitus tehdä laadullista analyysiä esiin nousseista teemoista ja kysymyksistä, vaan kartoittaa dialogin avulla mistä venäjänkieliset vanhemmat ovat huolissaan ja mikä tieto lastensuojelusta kiinnostaisi heitä eniten.

Teoriaan viitaten haluan todeta, että dialogisuutta on mahdollista tavoitella avoimuudella, suoralla puheella ja toisia arvioimatta. Ne periaatteet olivat läsnä seminaarissa ja keskusteluissa. Kuuntelin nauhoitukset ja jokaisella ryhmällä oli elävä vuorovaikutus, yritimme tehdä infopaketin mahdollisimman eläväksi, niin että se tunnelma olisi näkyvissä. Dialogi on kokonaisvaltainen prosessi ja kuten mainitsin luvussa 5.1 kielen rooli on tärkeä ja seminaarissa yritimme olla kaikki samanvertaisia käyttämällä tulkkia. Tulkkausten avulla osallistujilla oli mahdollisuus parempaan läsnäoloon ja he pääsivät ilmaisemaan itseään riippumatta siitä osaavatko toisen osapuolen kieltä. Vetäjät huomioivat tulkkaukset ja tekivät kaiken mahdollisen, että keskusteluissa kaikki olisivat mukana eikä syntyisi väärinkäsityksiä terminologian tai käytetyn kielen takia.

Yksi dialogisuuden elementti on pyrkimys käsitellä erilaisia näkemyksiä ja löytää tapat ratkaista niitä. Jokaisessa keskusteluryhmässä kävi ilmi, että venäjänkieliset vanhemmat esittelivät käytännön kysymyksiä joihin he halusivat vastauksia. Sosiaalialan ja järjestö-

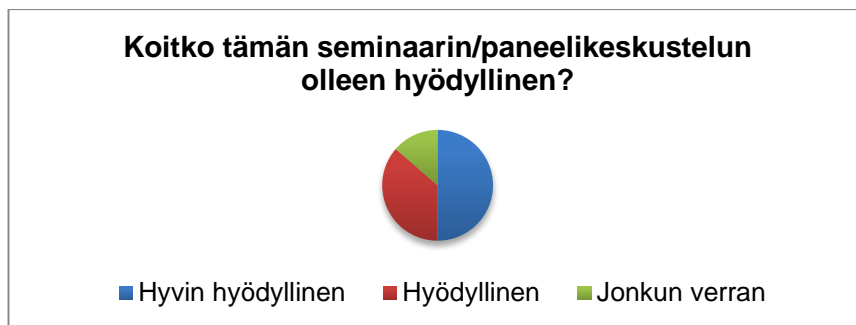
jen työntekijät vastasivat niihin ja käydyissä keskusteluissa vanhemmat ehdottivat erilaisia tapoja, miten hekin voisivat osallistua ongelmien ratkaisuihin. Esimerkiksi ennakkoluulojen ja propagandan vähentämiseksi ja lastensuojelujärjestelmän tunnetuksi tekemiseksi he ehdottivat luentoja venäjänkielisten kulttuurikeskuksissa ja olivat valmiina markkinoimaan ja tiedottamaan luennoista. Viranomaisten pelon takia he ehdottivat myös että osallistujat voisivat kysellä anonyymisti. Ammattilaiset kuulivat pyynnön ja lupasivat tulla kertomaan lastensuojelun järjestelmästä vanhemmille. Vanhemmat itse totesivat seminaarin keskusteluissa, että venäjän kulttuuriin liittyvä piirre on, että henkilökohtaisella tapaamisella ja siellä syntyvällä dialogilla sosiaalialan työntekijän kanssa on paljon enemmän tehoa kuin internetin-tiedolla tai esitteellä. Kuten olen kirjoittanut luvuissa 4.1 ja 4.2 monilla venäjänkielisillä vanhemmilla on vahvat ennakkoluulot viranomaisia kohtaan. He itse myönsivät tämän seminaarissa ja avoin dialogi viranomaisten kanssa, jossa he voivat kysyä anonyymisti heille tärkeistä asioista oli yllättävän positiivinen tapa työskennellä.

Seminaarin aikana kävi myös ilmi, että viranomaiset ja järjestöjen työntekijät haluaisivat lisää informaatiota venäläisestä vanhemmuuden kulttuurista, jota he voisivat käyttää omassa työssään. He esittivät myös kysymyksen siitä, milloin seminaarin materiaali tulee julkiseen käyttöön.

Kaikissa keskusteluryhmissä osallistujat esittivät lastensuojelun järjestelmästä ja lastensuojelun toiminnan valvonnasta tiedottamista venäjän kielellä. Joillakin vanhemmilla ei ollut selkeää kuvaa sosiaalialaan ja perhetyöhön liittyvistä asioista, esim. että perheneuvola on oma yksikkö eikä se kuulu lastensuojelun piiriin. Venäjänkielisillä vanhemmilla on vähän tietoa suoraan ammattilaisilta ja myytit sekä väärät tiedot kylvävät väärää kuvaa lastensuojelusta. Monet joilla olisi tarve saada neuvontaa ja apua pelkäävät ottaa yhteyttä, koska heitä pelottaa että lastensuojelun asiakkuus alkaa automaattisesti ja lapset voidaan viedä heiltä pois.

Seminaarissa osallistujat saivat kuulla, että tiedottaminen lastensuojelusta pitäisi tulla venäläisten mielestä suoraan päällikötason työntekijöiltä joilla on valtaa ratkaista asioita. Silloin siihen tietoon luotetaan. Ammattisanaston ja muiden vertailujen tekemiseen maiden välisten lastensuojelun järjestelmien osalta vaaditaan kulttuuritulkkausta ja parempaa tiedottamista.

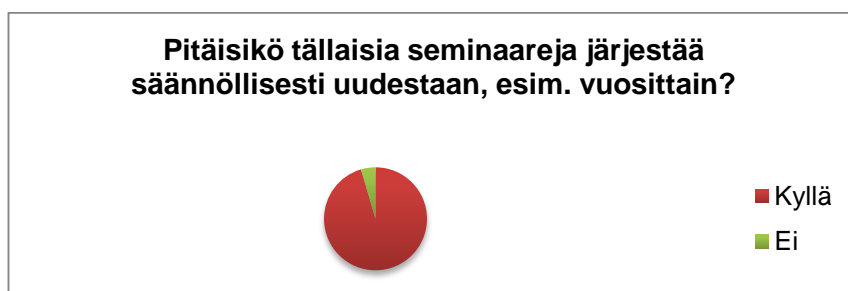
Seminaari/paneelikeskustelun arviointia varten tein palautelomakkeen (Liite 2) jonka jaoin seminaarin päätyessä kaikille osallistuneille. Lomakkeita tuli 22 kpl ja niiden avulla keräsin tietoa seminaarin onnistumisesta, sekä analysoin seminaarin tulokset. Lomakkeessa oli monivalinta- ja avoimia kysymyksiä. Palautelomakkeiden vastauksista tein yhteenvetona, joita voi esitellä kuviona 4, 5, ja 6, jotka todistavat, että osallistujien mielestä seminaari oli hyvin hyödyllinen. Osallistujat saivat hyödyllistä tietoa työtänsä tai elämäänsä varten ja seminaarin voisi järjestää vuosittain.

Kuvio 4

Kuvio 5

Kuvio 6

Tässä opinnäytetyössä ei ollut tarkoitus analysoida laadullisesti palautelomakkeiden sisältöä, halusimme kerätä seminaarin/paneelikeskustelun osallistujien vastaukset saadaksemme tietoa tarvitaanko tämän tyyppisiä seminaareja tai vastaavia ja millaista tietoa

osapuolet tarvitsevat. Palautelomakkeiden yhteenvedon (Liite 3) lähetin seminaarin/paneelikeskustelun järjestäjille heti seminaarin jälkeen. Hirsjärven mukaan aineistoa voi olla valtava määrä, erilaisessa muodossa ja kaikkea keräämänsä aineistoa ei pysty hyödyntämään, eikä ole tarpeen analysoida. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 225.)

Seminaarin/paneelikeskustelun aineistoa saimme videoimalla ja nauhoittamalla koko seminaarin ajan. Aineiston hankinnassa olen toiminut eettisesti mm. siinä mielessä, että olen saanut etukäteen rekisteröinnin aikana luvat ja suostumukset kuvaamiseen ja tietojen käyttöön opinnäytetyöhön ja infopakettien julkistamiseen (Liite 4). Olen myös sitoutunut käsittelemään aineistoa asianmukaisella, eettisiä periaatteita noudattavalla tavalla ja lähdeviittauksissa olen käyttänyt asianmukaisia merkintöjä. (Hirsjärvi – Remes – Sajavaara 2009, 23-27.)

Käytyäni koko aineiston läpi ja tehtyäni siitä tarvittavat arvioinnit, olen tullut siihen lopputulokseen, että seminaari oli hyvin onnistunut avaus tässä asiassa, osapuolet pääsivät avoimeen dialogiin keskenään ja ymmärryksessä lähemmäs toisiaan. Monet avoimet kysymykset jäivät vielä ilmaan. Miten nämä asiat konkretisoituvat jatkossa, kuka niitä lähtee viemään eteenpäin ja miten suhteet kehittyvät tulee olemaan mielenkiintoista nähdä.

7 Tulosten arviointi ja kehittämis ehdotukset

Venäjänkielisten määrän ennustetaan kasvavan lähivuosina, myös maahanmuuttajien osuus sosiaalityön ja lastensuojelun asiakkaista lisääntyy, mikä vaatii lastensuojelunkin työntekijöiltä vastaavaa osaamisen kasvua. Lastensuojelun ammattilaisten monikulttuurinen koulutus on vapaaehtoista, monilla ei yksinkertaisesti ole aikaa perehtyä kulttuuriseikkoihin ylitöiden takia. (Anis 2008, 14).

Opinnäytetyön käytännön osiossa toteutui seminaari/paneelikeskustelu, joka mahdollisti aktiivien venäjänkielisten vanhempien sekä suomalaisten sosiaalialan työntekijöiden suora keskustelua, kokemusten vaihtoa ja yhteistä pohdintaa. Oli erittäin mielenkiintoista tehdä toiminnallinen opinnäytetyö, josta mahdollisesti on todellista apua järjestöjen ja sosiaalialan työntekijöille. Tärkeänä tuloksena koen sen että tämän tyyppinen seminaari/paneelikeskustelu saatiin aikaan, eli se oli ensimmäisiä tietoisesti järjestetty mahdollisuus dialogiin viranomaisten, järjestöjen ja venäjänkielisten vanhempien välillä. Hankittu tieto on osoittautunut toimivaksi ja toivoisin, että löytyisi taho, joka haluaisi jatkaa tämän tyyppistä ennaltaehkäisevää tiedon jakamista lastensuojelusta maahanmuuttajille.

Kirjoitin luvuissa 6.5.1, 6.5.2 ja 6.5.3 että opinnäytetyön idea ja toteutustapa saivat hyvää palautetta, myös seminaarin palautelomakkeet vahvistavat sen. Osallistujien määrän koen riittävänä, vaikka venäjänkielisiä vanhempia tuli vain neljäsosa, ei ihan niin paljon kuin toivoimme. Olen pyrkinyt tässä opinnäytetyössä kertomaan seminaarin/paneelikeskustelun toteuttamisesta mahdollisimmat selvästi ja totuudenmukaisesti, mikä on eettisesti tärkeää. Olen pyrkinyt myös analysoimaan aineistoa luotettavasti ja ilman tulkintoja. Innokas, aktiivinen ja asiallinen asenteeni vaikutti mielestäni opinnäytetyön prosessiin ja seminaarin/paneelikeskustelun onnistumiseen positiivisesti.

7.1 Kehittämis ehdotukset

Erilaisia mediakanavia ja muita tiedotusvälineitä on hyvä käyttää ylläpitämään informatiivista dialogia venäjänkielisten vanhempien kanssa lastensuojelun asioista. Ensisijaisesti internet ja sosiaalinen media, esitteet perheneuvoloissa, päiväkodeissa, erilaisissa kerhoissa; myös artikkelit lehdissä antaisivat laajemman kuvan siitä, että lastensuojelu

on monipuolinen asia ja tukee vanhemmuutta, eikä vain rankaise. Tapaamiset sosiaali-
viranomaisten kanssa, keskustelut ja dialogit vaikuttaisivat mahdollisesti positiivisella ta-
valla molemminpuoliseen suhtautumiseen.

Olisi myös hyvä järjestää venäjäksi tietoa lastensuojelun avohuollon palveluista, perheen
tuesta kriisissä, myös niitä perheitä varten, jotka ovat olleet Suomessa vähän aikaa,
koska heillä ei ole paljoa tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, mistä saa tukea, millaisia
palveluja on olemassa jos asiat menevät huonosti.

Venäläisille maahanmuuttajaperheille tulisi myös järjestää mahdollisuus olla yhteydessä
ammattiauttajiin anonymisti, nimenomaan mahdollisten perhekriisien aikana, johtuen
heidän viranomaisia kohtaan tuntemastaan pelosta ja epävarmuudesta. Eräs tällainen
yhteydenpidon muoto voisi olla joko auttava puhelin ja/tai chat-on line.

Seminaarissa todettiin myös, että tietoa lastensuojelun terminologiasta, toiminnasta ja
palveluista olisi hyvä jakaa venäläisille vanhemmille lasten harrastusten yhteydessä.
Osallistujien toiveena oli myös mahdolliset mediakampanjat maahanmuuttajille lasten-
suojelun palveluista.

Samoin seminaarissa tuli selvästi esille, että lastensuojelussa tulisi olla enemmän asi-
ansa osaavia kulttuuritulkkeja, jotka saisivat selvitettyä asiat neuvotteluissa molemmille
osapuolille selkeämmin. Myös virallisten päätösten tulkkaus ja käännökset tulisi tehdä
asiansa osaavien tulkkien toimesta, väärinymmärrysten välttämiseksi.

Tärkeänä koettiin myös jatkossa se, että sosiaalialalla olisi töissä myös maahanmuutta-
jataustaisia sosiaalityöntekijöitä.

Yleisesti kaivattiin myös lisätietoja ja vertailuja molempien maiden sekä Venäjän että
Suomen sosiaalialasta ja lastensuojelujärjestelmistä, tiedoksi lastensuojelun ammattilai-
sille ja venäjänkielisille maahanmuuttajavanhemmille.

8 Pohdinta

Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia olemassa olevia lastensuojelun ja maahanmuuttajien vuorovaikutuksen ja kokemusten perusteella tehtyjä tutkimuksia ja projekteja. Tavoitteena oli myös ymmärrysvaikeuksien ylittäminen ja menetelmänä - paneelikeskustelu, eli keino, jolla voisimme lisätä tietoisuutta ja ymmärrystä lastensuojelun viranomaisten ja venäjänkielisten perheiden välillä.

Mielestäni opinnäytetyön esitetty tavoite oli onnistunut – dialogi venäjänkielisten vanhempien ja sosiaalialan ja järjestöjen ammattilaisten välillä toteutui seminaarin/paneelikeskustelun aikana. Seminaariin/paneelikeskusteluun osallistuivat sosiaalityöntekijät eri tasoilta ja järjestöjen edustajat sekä venäjänkieliset vanhemmat, joista muutamilla oli kokemusta lastensuojelusta. Kaikki osapuolet kuuntelivat tarkasti erilaisia näkemyksiä ja myös kriittisiä ajatuksia esitettiin osallistujien taholta. Viranomaiset antoivat tilastotietoja, jotka kuvasivat lastensuojelussa tehtyjen ilmoitusten määrä vuositasolla ja venäjänkielisten lasten huostaanottojen lukumäärää. Se oli ensimmäinen kerta kun näimme tilaston jossa oli käytetty etnistä taustaa.

Oikeudellisuus ja avoimuus ovat dialogin luomisen perustat. Venäjänkieliset vanhemmat ehdottivat itse tapoja ja keinoja miten pitäisi järjestää tiedottamista ja jatkaa vuorovaikutusta, että se leviäisi laajemmalle ja vaikuttaisi paremmin venäjänkielisten keskuudessa. Vanhemmat itse totesivat, että propagandalla on tiukka ote venäjänkielisistä, jotka asuvat Suomessa ja he miettivät mitä resursseja ja keinoja he voisivat käyttää, että todellinen tieto saavuttaisi mahdollisimman monet ja että perheet saisivat tarvittavaa apua viranomaisilta. Dialogin alkaminen oli saavutettu: osapuolet kuulivat ja yrittivät ymmärtää toisiaan ja ymmärryksestä syntyi yhteistyöehdotuksia. (Isaacs 2001.)

Myös omasta kokemuksestani tiedän, että venäläisessä yhteiskunnassa suomalainen lastensuojelu esitetään ”rangaistusorganisaationa” ei auttavana ja palvelevana yksikönä. Tämä on pitkälle vahvan ja tarkoituksellisen propagandan aikaansaama tilanne.

Huomasin itse seminaarin aikana, miten melkein kaikkien osallistujien ennakkoluulot ja ennakkokäsitykset muuttuivat positiivisempaan suuntaan. Olin aiemmin myös usein pohdinut tätä asiaa ja tullut siihen lopputulokseen, että ainoastaan riittävällä ja oikealla tavalla

jaetulla informaatiolla sekä faktoihin perustuvalla tiedottamisella voidaan osapuolten välistä ymmärrystä lisätä ja poistaa vääriä käsityksiä lastensuojelun osalta. Olin osunut omassa pohdinnassani oikeaan.

Se, että tähän seminaariin oli kutsuttu venäläisiä vanhempia, seminaaria ei yleisesti oltu laajasti markkinoitu ja että se oli sopivan kokoinen osallistujamäärältään, todella vaikutti siihen että osallistujat kuulivat toisiansa ja heillä oli tahto tutustua ja ymmärtää toista osapuolta. (Mönkkönen 2002.) Muutamat vanhemmista eivät päässeet seminaariin ja he lähettivät omat kysymyksensä ja ehdotuksensa, joita järjestäjät käyttivät keskusteluissa.

Seminaarin aineistoa purkaessani tulin huomaamaan että jokaisessa ryhmässä käsiteltiin kutakuinkin samoja kysymyksiä. Tekemäni perusteellisen analyysin jälkeen huomasin pohtivani sitä tosiasiaa että venäläisten maahanmuuttajavanhempien kysymykset koskivat hyvin samoja asioita. Samoin oli myös tilanne, kun tarkasteltiin sosiaalityöntekijöiden esiintuomia kysymyksiä asioiden osalta.

Kun kävin läpi teoriaosiossa aiheesta tehtyjä tutkimuksia ja projekteja, niin edelleen aivan samat asiat ja haasteet nousivat esille seminaarin aikana. Ihmettelen tätä asiaa ja mietin miksi mitään konkreettista ei ole kuitenkaan tehty, vaikka tietoa näistä asioista on olemassa eri muodoissa. Mielestäni tarvitaan perustietopaketteja venäjänkielisille maahanmuuttajille Suomen lastensuojelun toiminnasta ja eroista verrattuna venäjän lastensuojeluun. Nämä tiedot tulisi olla helposti saatavilla, esim. sosiaalisessa mediassa ja internetissä. Tällaisella faktapohjaisella tiedolla pystytään auttamaan molempia osapuolia, sekä vanhempia että lastensuojelun työntekijöitä.

Valmistellessani opinnäytetyöhön oleellisesti kuuluvaa paneelikeskusteluprojektia, olin yllättynyt siitä, miten positiivisesti tämä ajatus otettiin vastaan, sekä maahanmuuttajajärjestöjen että suomalaisen sosiaalitoimen parissa. Tämän tyyppiselle projektille oli tilausta tällä hetkellä ja aika sellaisen järjestämiselle oli oikea.

Koen, että laajan teoriaosuuden avulla sain käsityksen esimerkiksi siitä, millaisiin ongelmiin venäjänkieliset vanhemmat törmäävät muuttaessaan Suomeen ja mistä se johtuu. Ongelmat joita venäjänkieliset vanhemmat kokevat kasvattaessaan lapsia Suomessa, syntyvät usein kotoutumisen prosessissa. Ne ovat muun muassa kielen opetuksen ja uuden maan kulttuurisen normien hyväksyntä.

Myös vanhemmat toivoisivat tukihenkilöitä tai kulttuuritulkkeja perheille, jotka joutuvat kontaktiin lastensuojelun viranomaisten kanssa. Monen heistä on vaikea ymmärtää sekä suomen sanastoa, että kieltä ja etenkin kriisitilanteissa se vielä korostuu.

Vuorovaikutus ei pääty seminaarin jälkeen ja halusimme antaa mahdollisuuden jatkaa tietojen välittämistä lastensuojelusta venäjänkieliselle vanhemmille ja sosiaalialan työntekijöille. Paneelikeskustelun aikana syntyneistä materiaalista on tehty infopaketti, joka julkaistaan netissä yleiseen käyttöön osoitteessa uvy2012.wordpress.com

Seminaari/paneelikeskustelu oli ensimmäisiä kokemuksia osallistuvasta dialogista, sen jälkeen sosiaalialan viranomaiset ja järjestöt saavat itse päättää millä tavalla he haluavat jatkaa vuorovaikutusta heidän venäläisten maahanmuuttaja-asiakkaidensa kanssa. Olen itse tuonut esille jo tässä pohdinnassa muutamia tapoja parantaa vuorovaikutusta ja tiedonsaantia lastensuojelusta.

Oma ammatillinen mielenkiintoni kohdistuu lastensuojeluun ja maahanmuuttajaongelmaan, aion jatkaa ennaltaehkäisevää työtä ja kasvaa ammatillisesti tällä sektorilla. Sain erittäin hyödyllistä kokemusta ja tietoa tekemällä tämän opinnäytetyön ja näillä saamillani tiedoilla on varmasti myös käyttöä tulevaisuuden työkentälläni.

Lähteet

Alipolpa-Niitamo, Anne – Soderling, Ismo – Fågel, Stina (toim.) 2005. Olemme muuttaneet. Näkökulma maahanmuuttoon perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Väestöliitto & Kotipuu.

Anis, Merja 2008. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinnat. Väestöliitto.

Antikafe - Vantaan Venäläinen Klubi. <<http://www.antikafe.fi/>> n.d.

Ekholm, Elina – Katisko, Marja 2012. Yhteiselo metropoliassa – kokemuksia sovittelusta ja näkökulmia lastensuojeluun. Diakonia-ammattikorkeakoulu. B raportteja 52. Helsinki 2012. 7-45.

Gusatinsky, Eilina 2015. Spekr lehden päätoimittaja. Helsingin Sanomat. Haastattelu 21.3.2015. Verkkodokumentti. <<http://www.hs.fi/ulkomaat/a1305939801159>> Luettu 22.3.2015

Gusatinsky, Eilina 2010. Служба защиты детей. Обязанности и практика. Spekr lehti 05/2010. 8-9. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <<http://www.spekr.net/arkhiv-nomerov/>> Luettu 20.5.2015

Heikkilä-Daskalopoulos, Sanna 2008. Maahanmuuttajataustaiset lapset ja perheet palvelujärjestelmässä - asiantuntijoiden näkökulmia. Lastensuojelun Keskusliitto.

Heino, Eveliina – Kärmeniemi, Nadezhda – Vestilä, Minna 2014. Kulttuuritulkki. Toimintamallin kuvaus. Helsingin yliopisto: Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia.

Heino, Eveliina – Hännikäinen, Päivi - Kärmeniemi, Nadezhda (toim.) – Vauhkonen, Teemu – Vestilä, Minna 2011-2014. Vastavuoroiset ja voimaantumista tukevat käytännöt perhetyön kehittämisessä. Helsingin yliopisto: Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenia, Kotkan yksikkö.

Heinänen, Marja 2004. Kotiin Helsinkiin - entisen Neuvostoliiton alueelta saapuneet maahanmuuttajat – projekti. Helsingin kaupunki: Sosiaalivirasto.

Helsingin tilastollinen vuosikirja 2014. Helsingin kaupungin tietokeskus.

Hiitola, Johanna – Heinonen, Hanna 2009. Huostaanotto ja oikeudellinen päätöksenteko. Hallinto-oikeuksien ratkaisut huostaanottoasioissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 46/2009.

Hirsjärvi, Sirkka – Remes, Pirkko – Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Huttunen, Jouko 1997. Kasvattajana toimiminen. Teoksessa Hirsjärvi, Sirkka - Huttunen, Jouko. Johdatus kasvatustieteeseen. 8. painos 2001. Helsinki: WSOY.

Hyppönen, Olli – Linden, Satu 2009. Opettajan käsikirja – opintojaksojen rakenteet, opetusmenetelmät ja arviointi. Teknillinen korkeakoulu. 4/2009. Espoo: Opetuksen ja opiskelun tuen julkaisuja.

Hämäläinen, Juha 1999. Johdatus sosiaalipedagogiikkaan. Kuopio: Kuopion yliopisto Koulutus- ja kehittämiskeskus Avoin yliopisto.

Hämäläinen, Juha – Kraav, Inger – Bizaeva, Anna 2002. Kotikasvatuksen arvot Suomessa, Venäjällä ja Virossa. Sosiaalitieteiden laitos, Kuopion yliopisto. Kuopio: 2002.

Hänninen, Juri 2014. Venäjänkieliset ovat poliittisesti haastava ryhmä. Helsingin Sanomat 26.10.2014. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa:
<<http://www.hs.fi/kaupunki/a1414207556744>> Luettu 19.3.2015

Isaacs, William 2001. Dialogi ja yhdessä ajattelemisen taito. Helsinki: Kauppakaari.

Iskanus, Sanna 2006. Venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteetti. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa:
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13433/9513925234.pdf?sequence=1>>

Jasinskaja-Lahti, Inga. 2007. Venäläiset maahanmuuttajat Suomessa. Teoksessa Venäläiset perheet ja seksuaalisuus murroksessa. 2007. Toim. Korhonen, Elena. Väestöliitto. Helsinki. 46–59. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <<http://vaestoliittofin.directo.fi/@Bin/209458846c817b89dcd972b33f61ca18/1408609688/application/pdf/2305158/Ven%C3%A4j%C3%A4Web%5B1%5D.pdf>>

Katisko, Marja 2013. Maahanmuuttajataustaiset perheet lastensuojelun asiakkaina. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsinki 2013.

Korhonen, Elina 2007. Venäläinen kasvatus uskoo sivistyksen voiman. Pari ja perhe. Helsinki, Väestöliitto.

Korhonen, Elina (toim.) 2007. Venäläiset perheet ja seksuaalisuus murroksessa. Helsinki: Väestöliitto.

Kopylova, Polina 2014. «Октябрьское движение»: защита детей не всегда может их защитить. Spektr lehti 08/2014. 9. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa:
<http://www.spektr.net/arkhiv-nomerov/>> Luettu 20.5.2015

Kortelainen, Sonja (toim.) – Koistinen, Jarmo 2011. Normit, käytännöt ja etiikka Suomen ja Venäjän tuomioistuimissa. Koulutus- ja kehittämispalvelu Aducate Reports and Books 1/2011. Itä-Suomen yliopisto. Joensuu

Laihiala-Kankainen, Sirkka. 2001. Huomioita venäläisestä ja suomalaisesta kulttuurista. Teoksessa: Perho, Kaija (toim.) Kahden kulttuurin väkeä. Suomalaiset ja venäläiset koulussa. Joensuun yliopisto. Joensuu.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007.

Lastensuojelun Keskusliitto < <https://www.lskl.fi/>> n.d.

Liebkind, Karmela (toim.) 1994. Maahanmuuttajat: kulttuurinen kohtaaminen Suomessa. Helsinki: Gaudeamus.

Liebkind, Karmela 2000. Monikulttuurinen Suomi, Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Helsinki: Gaudeamus.

Liebkind, Karmela 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen: kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus.

MamochkiSuomi n.d. Venäjänkielisten sosiaalisen median portaali. n.d.
<<https://vk.com/mamochki-suomi>>

Monikanaiset liitto ry <<http://monikanaiset.fi/>> n.d.

Mönkkönen, Kaarina 2002. Dialogisuus kommunikaationa ja suhteena. Väestökirja, Kuopion yliopisto. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <<http://wanda.uef.fi/uku-vaitokset/vaitokset/2002/isbn951-781-933-1.pdf>> Luettu 6.5.2015

Novitsky, Anita 2013. Venäläisiä käsityksiä perheestä. Teoksessa Osku, Haapasaari – Elina, Korhonen (toim.): Mikä perhe? Perhe eri kulttuureissa. Helsinki: Väestöliitto. 10-19.

Niekka, Ilse 2010. Maahanmuuttajataustaiset lapset ja monikulttuurisuus lastensuojelun perhehoidossa. Pesäpuu 2010.

Pietari, Helena 2007. Venäläisten Suomeen muutto: Lahdessa ja Turussa asuvien venäjää puhuvien nuorten muuttotilanne ja sopeutuminen. Web Reports N 21. Siirtolaisuusinstituutti. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/webreport/webreport_021.pdf>

Rotkirch, Anna Luvut ”Venäläiset perheet murroksessa” teoksessa Elina Korhonen (toim.) Venäläiset perheet ja seksuaalisuus murroksessa. Väestöliitto 2007. Sivut 8 -22.

Sairanen, Julia 2014. Materiaalipaketti varhaiskasvatuksesta ja lastensuojelusta venäjänkieliselle vanhemmille. Opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa:
<https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/75520/Sairanen_Julia_HEL-SINKI.pdf?sequence=1>

Sosiaaliportti Lastensuojelun käsikirja. Monikulttuurisuus. Venäjänkielisen asiakkaan kohtaaminen. Verkkodokumentti. < <http://kettu.sosiaaliportti.fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/monikulttuurisuus.html> >. Luettu 12.4.2015.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Väliraportti Toimiva lastensuojelu. Selvitys kuntien perhetyön, lastensuojelun toimintatapojen sekä lastensuojelulain toimivuuden kehittämisestä. Helsinki

Suihkonen, Minna 2008. Media venäjänkielisten maahanmuuttajien voimaantumisen tukena. Tiedotusopin pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto

Suomen perustuslaki.1999/731. Annettu Helsingissä 11.6.1999.

Tamminen, Tuula. 2005. Olipa kerran lapsuus. 2. Painos. Helsinki: WSOY.

Tilli, Elizaveta 2014. Suomalainen varhaiskasvatus tutuksi. Luennot venäjänkieliselle vanhemmille Sellon kirjastossa 8.11; 20.11; 13.12.2014. Espoo.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

UVY 2012. Uudenmaan venäjänkielinen yhdistys ry. n.d.
<<https://uvy2012.wordpress.com/>>

Viertola-Cavallari, Ritva – Oksi-Walter, Päivi – Roos, Jonna 2004. Monikulttuuriset avioliitot sillanrakentajina. Siirtolaisuusinstituutti.

Vesterinen, Sanna. 2008. Maahanmuuttajien näkemyksiä ja kokemuksia suomalaisesta lastensuojelusta. Haastatteluselvitys. Väestöliiton Kotipuu, Helsinki.

Värri, Veli-Matti 2000. Hyvä kasvatus – kasvatus hyvään. 3. Painos. Tampere: Tampere University Press.

Vilkkä, Hanna – Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Väestöliitto, asiantuntijajärjestö <<http://www.vaestoliitto.fi/>> n.d.

Yhteiset lapsemme ry. <<http://www.yhteisetlapsemme.fi/>> n.d.

Verkkodokumentit

Harkas, Marke 28.1.2015 HS. Kotimaa. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <<http://www.hs.fi/kotimaa/a1422412898360?jako=91ff9e2f2785244177bbc5cda283dead&ref=fb-share>> Luettu 28.1.2015

Lasten oikeuksien yleissopimus 60/1991. Verkkodokumentti. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/>. Luettu 27.4.2015.

Manninen, Marja 2.10.2012. Venäjän ulkoministeriö puuttui lasten huostaanottoon. Yle.fi sivut. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <http://yle.fi/uutiset/venajan_ulkoministerio_puuttui_lasten_huostaanottoon/6318234> Luettu 21.2.2015

Suomen ja venäjänkielisen väestönosan kysymyksiä. Etnisten suhteiden neuvottelukannan asettaman työryhmän raportti 2003. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti <http://www.faro.fi/Venkysymykset_FIN.pdf>. Luettu 20.4.2015

SurveyMonkey kyselypalvelut. <<https://fi.surveymonkey.com/>> n.d.

Takala, Anna 15.11.2014. Suomi jälleen Venäjän lapsiasiamiehen hampaissa – Ministeriö: Vaitiolo velvollisuus vaikeuttaa osallistumista keskusteluun. Yle.fi sivut. Saatavilla myös sähköisesti osoitteessa: <http://yle.fi/uutiset/suomi_jalleen_venajan_lapsiasiamiehen_hampaissa__ministerio_vaitiolo_velvollisuus_vaikeuttaa_osallistumista_keskusteluun/7631203?ref=leiki-uu> Luettu 21.2.2015

THL. Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. Verkkodokumentti. <https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-avoin-yhteistointa/dialogisuus_ammattilaisen_ja_perheen_valilla> Luettu 30.4.2015

Tilastokeskus 2013. Verkkodokumentti. <<http://tilastokeskus.fi/meta/til/vaerak.html> TARGET=_blank) Tilaston> Luettu 23.2.2015

Tilastokeksus 2013. Verkkodokumentti.

<http://www.stat.fi/til/vaerak/2013/02/vaerak_2013_02_2014-12-10_tie_001_fi.html>.

Luettu 20.2.2015

Unisef Verkkodokumentti <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/> Luettu 12.3.2015

YLE.fi Verkkodokumentti.. <http://yle.fi/uutiset/suomi_jalleen_venajan_lapsiasiamiehen_hampaissa__ministerio_vaitiolovelvollisuus_vaikeuttaa_osallistumista_keskusteluun/7631203?ref=leiki-uu>

Kotimaa> Luettu 2.2.2015

Pushkareva/Пушкарёва Т.В. – Швецова М.Н. – Зуева К.В. 2014. "Семья, брак и родительство в современной России" Когито-центр. Verkkodokumentti. <http://psy-future.ru/zuev_2.pdf> Luettu 2.2.2012

Seminaarin/paneelikeskustelun kutsu ja ohjelma

Seminaari ja paneelikeskustelu

”Lastensuojelu ja venäjänkielinen asiakas: yhteisymmärryksestä yhteistyöhön”

Suomen venäjänkielinen väestöryhmä on Suomen suurimpia ja merkittävimpiä vähemmistöjä. Lastensuojelusta tiedotetaan venäjän kielellä hyvin yleisellä tasolla. Miten voimme selvittää eri osapuolten erilaisten näkemykset lastensuojelusta? Onko venäjänkielisten aktiivisten vanhempien sekä suomalaisten sosiaalityöntekijöiden ja järjestöjen edustajien suora keskustelu mahdollinen? Tarvitsemme lastensuojelussa venäjänkielisten vanhempien kanssa vuoropuhelua, kokemusten vaihtoa ja yhteistä pohdintaa.

Seminaari on tarkoitettu sosiaalityöntekijöille, perhetyöntekijöille, järjestöjen työntekijöille sekä aktiivisille venäjänkielisille vanhemmille.

Aika: Tiistai 3.11. klo 12.00 – 16.00

Paikka: Metropolian ammattikorkeakoulun auditorio, Sofialehdonkatu 5b, 2 krs

Järjestäjät: Uudenmaan venäjänkielinen yhdistys (<https://uvy2012.wordpress.com/>) ja Helsingin kaupungin lastensuojelun avohuollot (www.hel.fi)

Ohjelma:

Seminaarin avaus – Jaana Manssila, Metropolia, Osaamisalueen päällikkö

12.00 -13.00 Esitykset

1. Riitta Vartio, Helsingin kaupungin lastensuojelun sosiaalityön päällikkö – Lastensuojelun palvelut.
2. Julia Kuokkanen, erityisasiantuntija, Lastensuojelun Keskusliitto – Kulttuurien törmäykset esimerkkien avulla.
3. Natalie Gerbert, johtaja, Voimavarakeskus Monika – Perhekriisit ja lastensuojelu.

13.00-13.30 – Kahvitauko, auditorion aulassa

13.30 – 14.30 Työpajat

1. Lastensuojelu ja perhekriisi (avioeron ongelmat) - puheenjohtajat: Natalie Gerbert, johtaja, Voimavarakeskus Monika ja Tatjana Poutanen, Vantaan perheneuvola. Luokka S101
2. Lastensuojelu varhaiskasvatus ja koulu – puheenjohtajat: Anita Novitsky Monikulttuurisuuden asiantuntija; sosiaaliohjaaja, Artur Astapenko, psykologi ja Abdulkadir Isaac, koulukuraattori. Luokka S401
3. Kulttuurin törmäykset esimerkkien avulla – puheenjohtaja: Julia Kuokkanen, erityisasiantuntija, Lastensuojelun Keskusliitto. Luokka S402
4. Lastensuojelun asiakkuus ja sen muodot ja palvelut – puheenjohtaja: Riitta Vartio, Helsingin kaupungin lastensuojelun sosiaalityön päällikkö. Luokka S403

14.30 -16.00 – Auditorio, työpajojen puheenjohtajien paneelikeskustelu. Yhteenveto ja palautteet

Keskustelua johtaa ja keskustelun yhteenveto: Petr Pothcinctchikov - Uudenmaan venäjänkielisen yhdistyksen varapuheenjohtaja

Ilmoittautumiset 20.10.2015 mennessä <https://fi.surveymonkey.com/r/777QHNS> lisätietoja sähköpostilla anna.kervinen2@metropolia.fi.

Tilaisuus on osallistujille maksuton. Seminaarin ohjelmamuutokset ovat mahdollisia.

Seminaari on pääosin suomeksi. Seminaarissa on järjestetty tulkkaus sitä tarvitseville venäjän kielelle.

Palautekysely seminaarin osallistujilta

1. Koitko tämän seminaarin /paneelikeskustelun olleen hyödyllinen?

☐Kyllä   ☐Ei   ☐EOS

2. Miltä osin seminaari mielestäsi vastasi omia odotuksiasi?
-

3. Saitko seminaarista hyödyllistä tietoa työtäsi/elämäsi varten?

☐Kyllä   ☐Ei   ☐EOS

4. Arvioi seminaarin sisältöä ja sopivuutta itsellesi
-

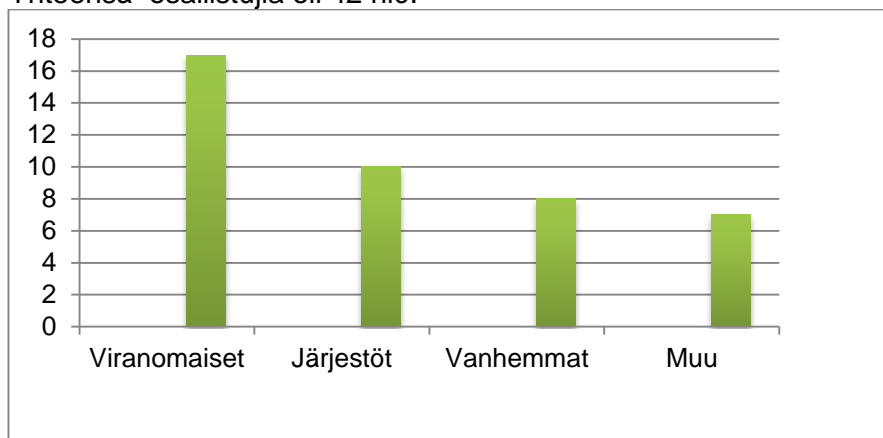
5. Pitäisikö tällaisia seminaareja järjestää säännöllisesti uudestaan, esim. vuosittain? ☐Kyllä   ☐Ei   ☐EOS

6. Kehittämisehdotuksia ja aiheita mahdollisia tulevia seminaareja varten?
-

7. Vapaa sana - Mitä haluaisit sanoa/kommentoida seminaarin järjestäjille:
-

Seminaarin ”Lastensuojelu ja venäjänkielinen asiakas: yhteisymmärryksestä yhteistyöhön” palautelomakkeiden yhteenveto

Yhteensä osallistujia oli 42 hlö.

Kuvio 7. *Muut – jotka tulivat suoraan seminaariin ja ei ole tietoja keitä he ovat.

Palautteet olivat pääosiltaan positiivisia, seminaari oli selvästi tarpeellinen ja ajankohtainen. Muutamia käytännön asioita esim. puhujien esittelyt olisi pitänyt tehdä. Tietyiltä osin osa osallistujista olisi halunnut enemmän käytännön tasolle menevää kokemuseräistä sekä yksityiskohtaisempaa asioiden käsittelyä. Kiinnostusta asiaan oli monilta tahoilta ja järjestäjille tuli paljon palautetta siitä, että tämän tyyppisiä seminaareja tulisi järjestää jatkossa säännöllisesti vuosittain. Kommentteja annettiin myös aihepiiriin ja seminaarin tarkoituksen laajentamisesta vielä enemmän monikulttuuriseen suuntaan.

Tähän alle on kerätty yhteenvetona tiedot seminaarin palautelomakkeista.
Palautelomakkeet 22 kpl

1. Koitko tämän seminaarin /paneelikeskustelun olleen hyödyllinen:
  - a. Hyvin hyödyllinen 11 vastausta
  - b. Hyödyllinen 8 vastausta
  - c. Jonkun verran 3 vastausta
  - d. Ei ole hyödyllinen 0 vastausta
2. Saitko seminaarista hyödyllistä tietoa työtäsi/elämääsi varten?
  - a. Hyvin paljon 6 vastausta
  - b. Sain vastaukset 11 vastausta
  - c. Jonkun verran 5 vastausta
  - d. Ei ole saatu 0 vastausta
3. Pitäisikö tällaisia seminaareja järjestää säännöllisesti uudestaan, esim. vuosittain?

Kyllä 21 vastausta	Ei 1 vastaus
--------------------	--------------
4. Miltä osin seminaari mielestäsi vastasi omia odotuksiasi?
  - Tieto, kuinka Venäjän lastensuojelu toimii oli hyvä, muuten itseni kannalta tarvittavaa tietoa ei juurikaan tullut

- Tietoa, näkemystä yleisesti: spesifimpaa olisin kaivannut suomi-venäjä problematiikasta lastensuojelussa.
  - Mahdollisuus kuulla venäjänkielisten kokemuksia, huolia ja odotuksia
  - Mielenkiintoinen, ennakko-odotuksia tukeva, mutta eteenpäin katsova
  - Tulin ilman odotuksia lähinnä kuuntelemaan ”missä mennään”. Sain paljon pohdittavaa kuten toivonkin.
  - Olin odottanut vähän enemmän
  - Erittäin hyvä, kun verrattiin suomalaista ja venäläistä lastensuojelua, avasi monta asiaa omassa työssä.
  - Pienryhmäkeskustelu.
  - Haluaisin saada enemmän tietoa lastensuojelusta ja koulu- ja lastensuojelu yhteistyöstä
  - Sain tietoa jopa enemmän kun osasin odottaa jo alustuksista
  - Sain aiheesta asianmukaista tietoa
  - Vastasi hyvin. Aihe oli kyllä aika laaja, että voisi sitä käsitellä monipuolisesti
  - Kyllä
  - Paras oli ensimmäinen osa (esitykset)
  - Sain paljon tietoa venäläisyydestä ja sitä tulin hakemaan
  - Aiheet lasu ja perhekriisit sekä lasu:n palvelut asiakkaan ja henkilökunnan näkökulmasta. Sain tietoa ”taustatekijöistä” kasv. kulttuurin ja toimintatavoista Venäjällä. Loppupuhe kielen merkityksestä vastasi omaa kohtaamistapaani toista ihmistä kohtaan
5. Arvioi seminaarin sisältöä ja sopivuutta itsellesi
- Olisi ollut mielenkiintoista tietää – kuinka työntekijän tulisi ottaa huomioon tietyt kulttuuriasiat, jotka vaikuttaa yhteistyöhön.
  - Oman työhöni sain lisää
  - Monitahoinen keskustelu avartaa ja laajentaa omaa tulokulmaa
  - Aina on hyvä saada tietoa, näkemyksiä asioista, perheiden osallisuudesta/haasteista yhteiskunnassa
  - Kaikki oli hyvää
  - Enemmän olisin toivonut pajakeskustelussa keskustelua otsikossa olleista asioista, toisaalta lopussa niistäkin puhuttiin jonkin verran. Työhön sai erilaista näkökulmaa ja ymmärrystä!
  - Hyvä
  - Kiinnostava ja olen kiinnostunut osallistua uudestaan
  - Voin varmasti hyödyntää saamaani tietoa myöhemmin työelämässä
  - Ihan yees
  - Hyvin ajankohtainen, sain tietoa mitä voisin jakaa
  - Kyllä
  - Sopiva
  - Ehkä tämä on hyvä aloitus tulevaisuudelle. Ehkä löytyy myös tie viranomaisiin
  - Hyödyllinen
  - Hyvät ja sopivat aiheet, etenkin Julia Kuokkasen kaikki osuudet
  - Seminaarin sisältö ok, mutta mielestäni aiheita käsiteltiin pintapuolisesti – ihmisen ihmiselle ei vielä riittävästi toteutunut
6. Kehittämisehdotuksia ja aiheita mahdollisia tulevia seminaareja varten?
- Kasvatuskulttuurien erot/yhtäläisyydet
  - En osaa sanoa

- Kun kerran aloitettiin venäjänkielisistä, niin seuraavana voisi olla vaikka monikulttuurinen näkökulma. Ei siis yhden kieliryhmän kokoaminen, vaan useamman ja ehkäpä vielä lähemmäs ihmisten arkea, jotta voisi kuulua myös positiivinen / onnistumisen ääni
  - Voisi olla monikulttuurisuuteen ja lastensuojeluun ylipäättänsä. (Ei vain Venäjä, joka on kyllä ollut keskiössä mediassa)
  - Teemakeskustelun aihe/"ongelma" voisi olla napakampi/tiivistetty. Tähän miten haettaisiin yhdessä vastauksia. Nyt aihe oli liian laaja "lastensuojelu varhaiskasvatus ja koulu"
  - Venäjän ja Suomen lastensuojelun järjestelmä (verrattuna)
  - Puhujien esittely, avainsanat järjestäjien puolelta. Kiitos – sisältö oli hyvä!
  - Luulen, että venäjänkieliset perheet tarvitsevat enemmän tietoa koulun etiikasta, lasusta, suomen kulttuurista
  - Ehkä voisi kartoittaa kyselyn siitä, mistä asioista venäjänkieliset perheet haluaisivat saada lisää tietoa.
  - Enemmän verkostumista venäjänkielisen asiakaskunnan parissa toimivien ammattilaisten välissä
  - Pilkkoa aiheita. Kutsua asiantuntijoita
  - Työpajoihin selvästi puheenjohtaja. Asiat olivat mielenkiintoisia, mutta välillä ajauduimme muille vesille, konkreettiset kysymykset. Asiaan liittyvät asiantuntijat!!!
  - Enemmän tiedottamista
  - Enemmän käytännöllisiä keisejä. Selkeät tavoitteet työryhmille
  - Enemmän aikaa keskusteluun
  - Enemmän ls:n aiheet/kulttuurien törmäykset
  - Nettiin tätä tietoa saataville kaikille
  - Suoraa asiakastyötä perheissä tekeville vastaavaa koulutusta jossa myös kokemusasiantuntijoita tai etukäteen pyydettyjä kokemuksia. Aihe keinoja perhetyöhön/perhetyön keinot asiakkaan kotouttamiseen
7. Vapaa sana – Mistä aiheesta haluaisit tietää lisää? Mitä haluaisit sanoa/komentoida seminaarin järjestäjille:
- Paljon puhuttiin venäjänkielisistä palveluista ja sen tarpeesta. Mielestäni pitää myös puhua siitä kuinka venäläiset oppisivat suomea, täällä kun ollaan ☺
  - Kiitos seminaarista. Venäjän lastensuojelusta tietoa. Komissiosta tietoa.
  - Kiitos!
  - Ensi kerralla yhden ryhmän sijasta voisi olla seminaari "monikulttuurisessa" mielessä. Nyt vain venäjänkielinen asiakas.
  - Kiitos, avasi silmät!
  - Lastensuojelun henkilökunnan joukossa pitäisi olla enemmän kulttuurista tietoisia työntekijöitä. On tärkeää ymmärtää kulttuurierot yhteistyön tuottavuuden takia.
  - Onko mahdollista saada yhteenveto aiheesta myöhemmin seminaarin osallistujille?
  - Asiakkaiden jatko-ohjaamisesta ja yhteistyö tahoista
  - Ei kaikki pystyneet seminaarin tarkoitusta pitämään mielessä.
  - Ehdotan järjestää venäjänkielinen foorumi lastensuojelusta vaikka Musikanttien tiloissa ☺
  - Miksi sellainen seminaari ei ollut järjestetty aikaisemmin?
  - Kiitos ja työn iloa!
  - Kenelle seminaari on tarkoitettu? Mikä on kohderyhmä?
  - Henkilöiden kenttäkokemuksista

- Kiitos järjestämisestä tosi paljon. Silmiä avaava! Vastanotto oli ihana, vieraanvarainen
- Asenteet, ennakko- ja kulttuurierot venäläisten sekä suomalaisten kokemina lastensuojelun kontekstissa. Lastensuojelussa työntekijöillä on ilmennyt ensireaktiona kuullessaan asiakasohjauksessa tulevan perheen olevan maahanmuuttajataustaisen, että yhdessä tekemisen esteenä on kieli. Usein on niin että arkiasioimisessa perhesuhteiden tukena asiakkailla on riittävä kielitaito ja meillä on tulkkipalvelu käytössämme. Kotouttaminen – vrt. Onko ensimmäisen sukupolven maahanmuuttaja vai toisen

Kuvauslupa ja suostumislomake

Minä, allekirjoittanut _____ suostun siihen, että minua saa kuvata seminaarissa ”Lastensuojelu ja venäjänkielinen asiakas: yhteisymmärryksestä yhteistyöhön” ja kuva- ja muut tiedot saa laittaa mediaan.

Olen tietoinen siitä, että seminaarin tietoja käytetään Metropolian opiskelijan Anna Kervisen opinnäytetyössä, joka tulee julkaistavaksi vuonna 2016.

Yhteishenkilönä toimii Anna Kervinen anna.kervinen2@metropolia.fi

---

Päiväys

Allekirjoitus

Nimen selvennys

